

H- Personální zabezpečení přednášející

Doc. PhDr. Jaroslav Bakala, CSc., nar. 1931

Rozsah hlavního pracovního poměru: 100%

Zabezpečuje předměty :

Obecné dějiny středověku 3/0

Výběrový seminář 0/2

Seminář pro bakalářskou práci 0/2

Absolvovaná VŠ:

PhDr. FF UJEP Brno –archivnictví – dějepis 1955

Údaje o praxi od ukončení VŠ:

1955-56 stát. archivní služba Brno

1956-57 okr. muzeum v Bílovci

1957-61 okr. archiv v Opavě

1961-77 Slezské muzeum v Opavě

1977- 1991 Slezský ústav ČSAV

1990 dosud Slezská univerzita v Opavě, Ústav historie a muzeologie

Vědecké hodnosti:

CSc. - Československé dějiny 1967

Doc. – Československé dějiny 1991

Údaje o působení v zahraničí:

1963 Rakousko

Soupis prací publikovaných od r. 1999:

1999

Cyriľometodějská misie a církevní organizace na Moravě. In: Środkowoeuropejskie dziedzictwo cyrylo-metodiańskie. Katowice 1999, s. 110 - 122.

Realita údajů z nejstarších svatovojtěšských legend. In: Sv. Vojtěch v české a polské literatuře a v umění. Opava 1999, s. 6 -14.

Zrod středověkých měst v západním Těšínsku. In: Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis, 4, 1999, s. 20 - 27.

2000

Středověká obchodní cesta údajně solná z východní Moravy do Těšínska. In: Staré stezky. Sborník příspěvků z 5. semináře 19. dubna 2000. Brno 2000, s. 47 - 53.

Problematická integrace Opavska s Ratibořskem ve světle listin Jana Lucemburského. In: Sto let od narození profesora Jindřicha Šebánka. Brno 2000, s. 69 - 77.

Středověké dějiny vratislavské diecéze v pracích českých historiků. In: Tysiącletnie dziedzictwo diecezji wrocławskiej. Katowice 2000, s. 180 – 192.

2001

Geneze Opavského Slezska a římská kurie. In: Lux Romana v Europie Środkowej ze szczególnym uwzględnieniem Śląska. Katowice 2001, s. 55 - 64.

2002

Středověk Starého světa - pragmatická obhajoba nepůvodnosti. In: *Dissertationes historicae* 7. Vladimír Wolf et Opera Corcontica. Sborník příspěvků k šedesátinám Prof. PhDr. Vladimíra Wolfa. Hradec Králové 2002, s. 21 - 26.

Moravskoslezské pomezí v proměnách 13. věku. Výbor z článků a studií. K vydání připravil Martin Wihoda ve spolupráci s Petrem Elblem. Brno 2002. 558 str.

Výklady o protohistorii Horního Slezska a jejich edukační problémy. In: *Kultura edukacyjna na Górnym Śląsku*. Katowice 2002, s. 191 - 199.

2003

K otázce trasy Herulů při jejich návratu do Skandinávie. In: *Staré stezky*, 8, 2003. Sborník referátů z 8. semináře 23. dubna 2003, s. 62 – 70.

K etnickým vztahům slovanské populace v jižním Poodří. In: *Archaeologia historica*, 28, 03. Brno 2003, s. 113 - 121.

Evropanství svatého Vojtěcha v obzoru dvou jeho nejstarších životopisů. In: *Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis* 6, 2003, s. 100 - 113.

Přinesl rok 1335 přelom v dějinách Slezska? In: *Ad vitam et honorem. Profesoru Jaroslavu Mezníkovi přátelé a žáci k pětasedmdesátým narozeninám*. Brno 2003, s. 283 - 289.

České Slezsko 1848 - 1918. Ekonomický a populační vývoj. *Dějiny Českého Slezska 1740 – 2000*. Opava 2003, s. 185 - 223.

Z dějin středověké ekonomiky v jižním Slezsku. In: *Korzenie środkowoeuropejskiej i górnośląskiej kultury gospodarczej*. Katowice 2003, s. 65 - 74.

2004

Hukvaldský pán Jindřich z Kytlic. In: *Hukvaldské etudy*. Ostrava 2004, s. 17 - 24.

Bílí Chorvati v proměnách raněstředověké Evropy. *Laboratoř nepřetržitého enigmatu*. Opava 2004, 256 str.

Anotace nejvýznamnějších publikací za celou dobu činnosti:

Osídlení Frýdecka a Jablunkovska v období vrcholného feudalismu. Frýdek-Místek 1982, 168 str.

Práce se střetává s řadou záhad v otázkách geneze míst, jejich počátečního vývoje a jejich funkce. Jde o problematiku osídlení středověkého pohraničního území, jehož osídlení bylo spjato s politickými proměnami jihovýchodního Slezska, ale rovněž se záměrnou kolonizační činností zeměpána, ale i dalších jednotlivců a institucí. Dosažené analytické výsledky i příslušné generalizace vytvořily základ ke spolehlivému poznání středověkého vývoje oblasti.

Osídlení Místecka a Brušperska v období vrcholného feudalismu. Frýdek-Místek 1983, 216 str.

V éře vrcholného středověku se rozměrná država olomouckého biskupství prosazovala jako útvar s mimořádně složitou právní a ekonomickou strukturou. Středověké osudy okrajové oblasti hraničící s jižním dílem těšínské kastelánie a poté s těšínským piastovským knížectvím stavěly před historiky četné konkrétní analytické problémy. Rozsah a obsah pramenů nutí též k hypotetickým výsledkům. Dosažená a v knize publikovaná zjištění představuje dosud nejpresnější podklad pro další výzkum.

Charakter národnostní asimilace v největších průmyslových metropolích Rakouska - Uherska. Opava 1990, 124 str.

Pohyb obyvatelstva v habsburské monarchii v posledním století její existence vedl k stálému vzrůstu nejvýznamnějších měst. Ta se stávala jakýmisi národnostně asimilačními kotly. Důvody národnostní přizpůsobivosti je třeba hledat v ekonomické a sociopsychologické sféře a proces pojímat již bez dosti zkreslujícího etického hodnocení. V práci je konkrétně sledován průběh takových procesů ve Vídni, Praze a Budapešti zejména na podkladě statistických údajů.

K počátkům lenního zřízení v českém státě. Slezský sborník, 57, 1959, s. 378 – 388.

Dokládá se tu teorie, podle níž počáteční způsoby lenní organizace (zejména úřady hradské správy) nenavazovaly na západoevropské vasalské formy. Proto také dosavadní historiografií nebyly přiřazovány do kategorií lenního práva. Kontakt s německým prostředím vedl k postupné a pozvolné translaci prvků západoevropského lenního systému do přemyslovského státu. Výrazněji se to projevilo v državě olomouckých biskupů působením Bruna ze Schaumburku.

Holasické pomezí v 11. a 12. století. Časopis Slezského muzea, sér. B, 13, 1964, s. 105 – 117.

Konkrétní podoba hranice raného českého státu po jeho stabilizaci za knížat Oldřicha a Břetislava nebývá v některých úsecích epochy Čech knížecích zcela jasná. Pro hraniční linii mezi přemyslovskou Moravou a piastovským jižním Poodřím se vcelku přijímala teze, podle níž tuto hranici upravil v podstatné míře kladský mír z r. 1137. Významné doklady a indicie dokládají větší variabilitu tohoto pomezí a výraznou úpravu až ke konci 12. stol.

Severní Chorvati a Slezsko. Příspěvek k zeměpisu a etnicitě středoevropských Slovanů v 9. a 10. století. Slezský sborník, 65, 1967, s. 364 – 379.

Otázka existence a umístění středoevropských, resp. východních Chorvatů se prolíná příslušnými historiografickými díly od začátku 17. stol. V práci se odpovědně posuzuje reálná výpovědní hodnota pramenů jak bezesporně spolehlivých, tak i těch, které byly za příslušné hypoteticky považovány. Po vyloučení nespolehlivých pramenných svědectví prokazuje se nereálnost představ o velké bělochorvatské říši v horním Povislí. Lokalizaci středoevropských Chorvatů s vysokým stupněm pravděpodobnosti lze klást do horního Poodří a s menším stupněm přesvědčivosti do jižního Polabí.

K úloze českých zemí při počátcích christianizace Polska. Prace i Materiały Muz. Archeolog. i Etnograf. w Łodzi, Ser. Archeol., 14, 1967, s. 35 – 53.

Počátky christianizace středověkého polského státu jsou spjaty se křtem Piastovce Měška I. a jeho dvora. Kde a za jakých okolností se uskutečnil tento misijní akt, představuje otázku, jíž se usilovně zabývala polská medievistika. Ve studii se vychází z indicií, které naznačují významný podíl spřízněného přemyslovského dvora. V této souvislosti se práce dotýká existence moravského biskupství z 10. stol. a otázky jeho prvotní integrace s pražskou diecí.

Středověké osídlení pravobřežního Ostravska. In: Ostrava 9. Ostrava 1977, s. 150 – 186.

Středověké osídlení levobřežního Ostravska. In: Ostrava 14. Ostrava 1987, s. 118 – 155.

Nedostatečný rozsah přímých pramenů dává vzniknout četným obtížně řešitelným historickotopografickým otázkám k středověké sídelní síti na Ostravsku. V obou studiích se seznamujeme s řadou analytických poznatků. Uplatňují se přitom i méně obvyklé badatelské postupy, obzvláště interpretací údajů s retrogradním dosahem. K takovým podkladům náleží půdorys a plužina jednotlivých lokalit, toponymika, ale zejména u jiných badatelů neuplatňovaná retrogresivní informativnost poznatků o sociální skladbě venkova z raněnověké epochy.

Zrod městského zřízení na středověkém Opavsku. Časopis Slezského muzea, B, 26, 1977, s. 97 – 122.

Oblast Opavska ve středověku představovala teritorium s nejstarším průnikem západoevropského městského zřízení do přemyslovského českého státu. Po vzniku a zformování několika městských komunit v počáteční fázi, tj. v 1. čtvrtině 13. stol. (Bruntál, Opava, Hlubčice) proběhl v oblasti intenzivní osídlovací proces, který vedl k vytvoření husté městské sítě. Šlo však většinou o města střední nebo malé velikosti. Otázky geneze této sítě jsou historikům ztíženy jen ojedinělým dochováním tzv. zakládacích listin, takže badatelé jsou nuceni přitupovat ke kombinacím, vedoucích občas k nekritickým závěrům.

K etnické skladbě rané buržoazie v českých zemích. Slezský sborník, 77, 1979, s. 81 – 99.
V českém dějepisectví položená otázka o převaze etnických Němců z českých zemí v podnikatelské vrstvě během nastupující industrializace byla zodpovídána s nacionalistickým podtextem. Ve studii nejde o minuciózní rozbor, nýbrž o postřehy na podkladě zeměpisného rozmístění početných vrstev raněprůmyslového obyvatelstva. Jeví se jako rozhodující faktor sousedství a ekonomické spojitosti severních pohraničních oblastí českých zemí s jádrem rozsáhlé středoevropské protoindustriální oblasti v Sasku, Lužicích a Pruském Slezsku.

Srovnání základní odvětvové struktury obyvatelstva Rakouska a Pruska v šedesátých letech 19. století. (Příspěvek k otázce příčin rakouské porážky v roce 1866.) Slezský sborník, 87, 1989, s. 19 – 32.

Ačkoliv při vojenském konfliktu v roce 1866 mělo Rakouské císařství značnou populační převahu nad Pruskem, nezískalo převahu ve střetnutí armád. Využití statistických dat získaných podle časově blízkých sčítání prokazuje vyšší poměrnou kvantitu průmyslového obyvatelstva v Prusku, a tedy celkově převažující průmyslovost pruské ekonomiky. To tehdy znamenalo pruskou ekonomickou převahu nad Rakouskem a tím i lepší předpoklady pro úspěch ve válce.

Ostrava v období vrcholného středověku (do roku 1437). In: Dějiny Ostravy. Ostrava 1993, s. 25 - 50, 648 - 649.

I když úsek syntetického zpracování dějin města Ostravy zaměřený na středověký vývoj není stránkově rozsáhlý, předkládá se tam pohled s výraznými změnami na starší dějiny města oproti předchozí literatuře. Dosavadní pojetí chápalo tehdejší dějiny Ostravy jako vývoj spjatý již od ustavení městské obce úzce s hukvaldským dominiem. Je to však o mylné přenesení pozdějších poměrů města do nejstarší etapy jeho dějin. To zavádělo některé dřívější zpracovatele k věcně nepodloženým úvahám o genezi Moravské Ostravy.

Přehled zjištěných ohlasů publikací:

zahraniční cca 80

domácí cca 200

Ohlasy a citace nejsou systematicky sledovány, úplnější přehled na www stránkách Slezské univerzity.

Mgr. Martin Čapský, nar. 1974

Rozsah hlavního pracovního poměru: 100 %

Zabezpečuje předměty:

Historický proseminář 0/2

Proseminář pro starší dějiny 0/2

České dějiny středověku 3/0

Výběrový seminář 0/2

Seminář pro bakalářskou práci 0/2

Absolvovaná VŠ:

1999 - Slezská univerzita v Opavě, obor historie – muzeologie

Student distanční formy doktorského studia České dějiny – Masarykova univerzita Brno

Údaje o praxi od dokončení VŠ:

1999- dosud vědecko pedagogický pracovník FPF SU

Údaje o působení v zahraničí:

1997-1998 Polsko

Soupis prací publikovaných od r. 1999:

2000

Das Marienburger Tresslerbuch - nedoceněný pramen k českým dějinám počátku 15. století, in: s. Historie '98 (Sborník prací z Celostátní studentské vědecké konference Historie 1998), Praha 2000, s. 39-71)

Fiskální vazby českomoravské bailie a velmistrovské komory řádu německých rytířů. SPFFBU - C 46, 2000, s. 67-77.

Obraz husitství v polském poválečném dějepisectví. Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis 5, 2000, s. 193-199.

2001

Vévoda Přemek Opavský a město Opava za husitské revoluce. In: Královská a poddanská města od své geneze k protoindustrializaci a industrializaci, Příbor 2001, s. 103-113.

2002

Mezi regresí a transformací. Drobovická komenda řádu německých rytířů na přelomu 14. a 15. století. Husitský Tábor, 13, 2002, s. 187-202.

Komenda řádu německých rytířů v Drobovicích. In: Ve stopách svatého Benedikta. Brno 2002, s. 139-144.

2003

Spolek slezských knížat a jeho pokus o společnou obranu jižní hranice Slezska proti husitům. Poznámky k významu a datování grotkovského sněmu. In: Ad vitam et honorem. Profesoru Jaroslavu Mezníkovi přátelé a žáci k pětasedmdesátým narozeninám. Brno 2003, s. 341-350.

Enigma tvrze. Příspěvek k topografii Opavy ve středověku a raném novověku, Acta historica et museologica, 2003, s. 84-190.

Opavské vévodství v roli brány obchodu se solí. Poznámky k úloze opavských měšťanů v dálkovém obchodu s Polskem. In: Korunní země v dějinách českého státu I. Integrační a partikulární rysy českého státu v pozdním středověku. Praha 2003, s. 77-95.

Příchod františkánů-observantů do Opavy a jeho odraz v městském prostředí. In: Wkład kościołów franciszkanów w kulturę Katowic (Katowice w 137. rocznicę uzyskania praw miejskich). Katowice 2003, s. 273-282.

2004

Cesta vévody Přemka Opavského mezi familianty budínského dvora. Příspěvek k vytváření uherské strany v předvečer husitské revoluce. In: Evropa a Čechy na konci středověku. Sborník příspěvků věnovaných Františku Šmahelovi. Praha 2004, s. 171-194.

Opavské bratrstvo Panny Marie a Božího těla mezi zeměpánem a městskou komunitou. Husitský Tábor, 14, 2004, s. 243-257.

Gottlieb Biermann a jeho přínos k výzkumu středověkých dějin Rakouského Slezska. In: Německá medievistika v českých zemích do roku 1945, v tisku.

Marné hledání paměti. Opavští Přemyslovci ve stínu zájmu nejstaršího dějepisectví moravsko-slezského pomezí, Časopis Matice moravské 113, 2004, v tisku.

Země, zeměpán a sakrální legitimizace zeměpanské moci na pozdně středověkém Opavsku. In: Korunní země v dějinách českého státu II, v tisku.

Přehled zjištěných ohlasů:

domácích 14

Ohlasy a citace nejsou systematicky sledovány, úplnější přehled na www stránkách Slezské univerzity.

Podíl na vědeckých projektech a redakční činnosti:

Řešitel tříletého grantu GAČR č. 404/02/1555. Přemek Opavský a husitství

Účastník projektu "Katalog dokumentów przechowywanych w archiwach Górnegu Śląska" organizovaného Vratislavskou univerzitou, v tisku.

Člen redakčního kruhu Zpravodaje Historického klubu

Údaje o působení v zahraničí

2002 – Měsíční stipendium z Fundusze królowej Jadwigy na Jagellonské univerzitě v Krakově

2002 - Měsíční stipendium Herdrova institutu v Marburgu

Doc. PhDr. Dan Gawrecki, CSc., nar. 1943

Rozsah hlavního pracovního poměru: 100%.

Zabezpečuje předměty:

Obecné dějiny raného novověku 3/0

Seminář pro bakalářskou práci 0/2

Absolvovaná VŠ:

FF UP Olomouc (dějepis-ruština) 1966

PhDr., 1969, UP Olomouc

Údaje o praxi od ukončení VŠ:

1966-1967, FF UP Olomouc, vědecký aspirant

1968-1993, Slezský ústav ČSAV Opava, vědecký pracovník, vedoucí oddělení, zástupce ředitele, ředitel

1993- dosud FPF SU Opava, vědecko-pedagogický pracovník, od 1995 vedoucí ÚHM FPF SU

Dosažené vědecké hodnosti:

CSc., 1977, ÚČSSD ČSAV Praha, historické vědy

Doc., 1998, UK Bratislava, historie

Údaje o působení v zahraničí:

Údaje na www stránkách Slezské univerzity. Studijní pobyty v SRN, Rusku, Rakousku a Polsku, které měly heuristický účel.

Přednáškové cykly a přednášky na zahraničních vysokých školách a vědeckých ústavech (kromě konferencí):

Opole (PIN IŚ, Uniwersytet Opolski), červen 1998, 5 dvouhodinových přednášek z dějin českých zemí 18.-20. stol. - pro vysokoškolské studenty a vědecké pracovníky.

Wrocław (Uniwersytet Wrocławski), prosinec 2001, 5 dvouhodinových přednášek pro Instytut Historii, Instytut Etnografii a Instytut Bohemistiki.

Banská Bystrica, Univerzita Mateja Bela, 7. – 12. 4. 2002, 5 dvouhodinových přednášek pro studenty historie.

Universität Würzburg – červenec 2003, přednáškový cyklus.

Soupis prací publikovaných od r. 1999:

1999

Politické a národnostní poměry v Těšínském Slezsku 1918-1938. Český Těšín 1999. 404 s.

Polská menšina v Československu 1918-1938. In: Československo 1918-1938. In: Osudy demokracie ve střední Evropě. Praha, 1999, s. 620-628.

Aspekte der oberschlesischen Geschichte des 20. Jahrhunderts aus Sicht der tschechischen Historiographie. In: Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis. Opava, 1999, s. 86-96.

2000

Die Arbeiterbewegung im Industriegebiet von Mährisch Ostrau im Spiegel der tschechoslowakischen Historiographie nach dem Zweiten Weltkrieg. In: Mitteilungsblatt des Instituts für soziale Bewegungen, 23, Bochum 2000, s. 61-73.

Der Schlesische Landtag. In: Die Habsburgermonarchie 1848-1918. Band VII. Verfassung und Parlamentarismus. Wien 2000, s. 2105-2130.

Deset let Ústavu historie a muzeologie. Oddělení historie. In: Deset let Ústavu historie a muzeologie 1990-2000, s. 3-14, 24-29.

Polska, czeska i niemiecka historiografia wobec problematyki narodowościowej na Śląsku Austriackim w XIX w. In: XVI Powszechny Zjazd Historyków Polskich, Wrocław 15.-18. 9.1999. Pamiętnik, t. 1: Przełomy w historii. Wyd. Polskie Towarzystwo Historyczne, Toruń 2000, s. 271-286.

Polské politické strany v habsburské monarchii v Československé republice. In: Pavel Marek a kol.: Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861-1998. Olomouc 2000, s. 238-244.

Schlesien in der Habsburgermonarchie - Begriffe, Territorium, Periodisierungsversuch. In: Śląsk za panowania Habsburgów, Opole 2001, s. 73-86.

Deset let Ústavu historie a muzeologie. In: Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis, 5, 2000, s. 5-28. (S P. Vojtalem a V. Janákem.)

2001

Jest jeszcze inny Śląsk (Przyczynek do definicji i określeń). Śląsk Opolski, roč. 11, 2001, s. 12-22.

Pokusy o zřízení biskupství v Opavě. Opava. Sborník k dějinám města 2. Opava 2001, s. 45-48.

Školství ve Slezsku a na Ostravsku do r. 1945. In: Vysoké školství ve Slezsku a na Ostravsku. Opava 2001, s. 7-20.

Opava v letech 1918-1938. Studia Śląskie, t. 60, 2001, s. 137-169.

Německé školy na Těšínsku 1848-1918. In: Książka-Biblioteka-Szkola w kulturze Śląska Cieszyńskiego. Materiały z konferencji naukowej Cieszyn 4-5 listopada 1999. Cieszyn 2001, s. 265-283.

K rozdílným pohledům české, polské a německé historiografie na národnostní vývoj v rakouském Slezsku. In: Evropa mezi Německem a Ruskem. Sborník prací k sedmdesátinám Jaroslava Valenty. Praha 2001, s. 239-254.

Podnikatel Carl Weissshuhn očima své dcery. In: Weissshuhn I.: Vzpomínky na mého otce. Erinnerungen an meinen Vater. Opava 2001, s. 5-15.

2002

Zagadnienia identyfikacji etnicznej, narodowej i kulturowej - przykład Pawłowiczek. Otázky etnických, národních a kulturních identit - příklad Pavloviček. In: Specyfika tożsamości regionalnej pogranicza Śląska. Opole 2002, s. 93-112.

Školství na Frývaldovsku 1848-1918. In: Vladimír Wof et Opera Corcontia. Hradec Králové 2002, s. 121-125.

Poláci, Češi a Němci na Těšínsku 1920-1938. In: Polacy na Zaolziu 1920-2000. Czeski Cieszyn 2002, s. 77-86.

Slezsko. Územní vymezení, pojmy úvahy. Vlastivědné listy 2002, č. 1. s. 1-5, č. 2, s. 1-4.

Československo-polský konflikt o Těšínsko v letech 1918-1920, jeho příčiny a následky. In: Rok 1918 w Polsce i w państwach sąsiednich. Osiemdziesiątolecie zakończenia I wojny światowej z perspektywy śląskiej. Opole 2002, s. 129-138.

Regionale und nationale Identitäten in Österreichisch-Schlesien im langen 19. Jahrhundert. In: Die Grenzen der Nationen. Identitätswandel in Obertschlesien in der Neuzeit. Hrsg. Von Kai Struve und Philipp Ther. Marburg 2002, s. 111-136.

Wiesław Tomasz Lesiuk - doctor honoris causa. 20. června 2002. Opava 2002 /vl. podíl, s. 1-7, 15-16/.

2003

Dějiny Českého Slezska I. – II. Opava 2003. (Vedoucí autorského kolektivu, vlastní autorský podíl, s. 7-19, 47-66, 125-153, 167-179, 224-280, 287-293, 529-564).

Gundolf Keil. Doctor honoris causa. 16. dubna 2003. Opava 2003 (vl. podíl 16 str.).

Problémy dějin medicíny a farmacie v Opavském Slezsku. In: Górný Śląsk - dzieje medycyny i farmacji, problemy dokumentacji i metodologii badań. Katowice 2003, s. 175 - 211.

Jak Opava ztratila v roce 1924 pravomoc politického úřadu I. instance. In: Opava. Sborník k dějinám města 3. Opava 2003, s. 83 - 90.

Slezský zemský sněm a otázka zřízení biskupství v Opavě v letech 1866 - 1868. In: Vývoj církevní správy na Moravě. XXVII. Mikulovské sympozium. Brno 2003, s. 141 - 149.

2004

Troppau um das Jahr 1900. Entwicklungstendenzen und Urbanisierung der schlesischen Landeshauptstadt. In: Stachel, Peter – Szabo-Knotik, Cornelia (Hg.): Urbane Kulturen in Zentraleuropa um 1900. Wien 2004, s. 207-238 (s. P. Šopákem)

Der preussisch österreichische Krieg 1866 und der Plan einer Buistumsgründung in Österreichisch-Schlesien. In: Neisse: Kulturalität und Regionalität. Hg. Von Wojciech Kunicki und Monika Witt. Neisse 2004, s. 73-78.

Anotace nejvýznamnějších prací za celou dobu činnosti:

Počátky německého extrémního nacionalismu. Schönerer a rakouské Slezsko. Slezský sborník, 68, 1970, s. 133-141, 258-270.

Vliv extrémistických a antisemitských názorů G. Schönerera byl ze všech zemí bývalé monarchie na přelomu 80. a 90. let 19. stol. snad nejsilnější. Jeho přítomnost ve Slezsku, jeho stoupenci, parlamentní projevy o Slezsku a Ostravsku, spolky a sdružení, které ho podporovali, poslanci Türk, Kaiser aj. Vliv Schönerera na úpadek liberalismu zejména v Západním (tj. Opavském) Slezsku a na příklon k radikálnímu německému nacionalismu.

Spolek Nordmark a německá politika. Slezský sborník, 70, 1972, s. 1-16.

Snaha postihnout na příkladě spolku slezských Němců Nordmark význam tzv. německých obranných spolků ve vývoji německého nacionalismu. Tyto spolky se o radikální nacionalismus zasloužily mnohem více než politické strany svou systematickou každodenní prací. Této tematiky se pak týká ještě několik dalších autorových publikovaných studií o jiných německých obranných spolcích a neopublikovaná kandidátská práce, která představuje syntézu vývoje těchto spolků na území bývalé monarchie a 1. ČSR

Gawrecki, D. - Wolfgramm, E.: Kleinbürgertum und nationale Frage in den böhmischen Ländern zu Beginn der Periode des Imperialismus. In: Jahrbuch für Geschichte der sozialistischen Länder Europas, 18/2. Berlin 1974, s. 213-230.

Zhodnocení vzniku a působení Německé dělnické strany, předchůdkyně NSDAP a DNSAP, která vznikla na sjezdu v Trutnově 1904. Její předchůdci. Programy DAP do r. 1919. Z tohoto

problémového okruhu byly publikovány ještě dvě studie, které analyzovaly poměry ve východních Čechách a ve Slezsku.

Gawrecki, D. - Macháčová, J.: Dělnické hnutí v severozápadních Čechách do r. 1918. In: Studie o vývoji průmyslu a průmyslových oblastí 5. Opava 1978. 280 str. + příl. (vlastní podíl: s. 1-41, 113-217, 225-236 a 9 map)

Monografie, která se na základě existující literatury a archivního výzkumu snažila postihnout specifiku vývoje průmyslové oblasti - nejen dělnického hnutí, ale politického vývoje v regionu a v průmyslových oblastech vůbec. Snaha o vymezení průmyslové oblasti na základě faktorů politického vývoje a aktivit s ekonomicko-sociálním charakterem regionu podstatně souvisejících. Této a podobné problematice v severozápadních Čechách, na Ostravsku i v jiných regionech byla věnována ještě řada dalších publikačních a výzkumných položek.

Gawrecki, D. a kol.: Metodologické a metodické otázky výzkumu průmyslových oblastí za kapitalismu. Opava 1981. 248 s. (vedoucí autorského kolektivu, autorský podíl: s. 3-4, 5-29, 144-167)

Kolektivní práce, jejímž výsledkem bylo nastínění základních postupů historické analýzy oblastí s maximálním soustředěním průmyslových aktivit a obyvatelstva s nimi spjatého. Vycházela z předpokladu, že tyto oblasti mají zvláštní místo v historickém vývoji. Na tyto metodické předpoklady a doporučené pracovní postupy pak navazovala realizace v syntézách: **Průmyslové oblasti Slovenska za kapitalismu 1780-1945. Opava 1983. (vedoucí aut. kolektivu, aut. podíl: s. 3-4, 116-138, 161-174).** - **Průmyslové oblasti českých zemí za kapitalismu (1780-1938). Sv. I, 1780-1918. Opava 1987. 295 s. (vedoucí aut. kolektivu).** Z tohoto okruhu pak autor publikoval některé další příspěvky

Babincová, M. - Gawrecki, D.: Politická orientace obyvatelstva v průmyslových oblastech českých zemí 1920-1935. Slezský sborník, 83, 1985, s. 81-138.

Souhrn z dlouhodobého studia vztahů sociálních a národnostních struktur k volebním výsledkům do meziválečného československého parlamentu. Analýza oblastí, soudních okresů a měst s více než 5000 obyvateli. Srovnání výsledků všech stran zahrnutých ve volebních statistikách. Pokus o zhodnocení vývojových tendencí a jejich příčin.

Orlová v letech 1800-1918. In: Dějiny Orlové. Orlová 1993, s. 22-67.

Kapitola z dějin města usilující o komplexní pohled (populační, ekonomický, politický, kulturní vývoj). S tím souvisí snaha autora o postižení hlavních a zejména sporných otázek vývoje Těšínského Slezska před 1. světovou válkou.

Chrestomatie k dějinám Slezska. Prameny k dějinám Slezska 1. Ed. Dan Gawrecki a kol. Opava 1995. 164 s.

Výběr základních dokumentů k dějinám českého Slezska - z dosavadních edicí i ještě nepublikovaných (archívy, periodický tisk) určený pro potřeby studentů i výzkumu.

Hlavní problémy dějin českého Slezska od roku 1742. In: Slezsko v dějinách českého státu. Sborník příspěvků z vědecké konference k 50. výročí Slezského ústavu Slezského zemského muzea. Opava 1998, s. 253-271. (Závěrečné slovo, s. 378-379.)

Pokus o bilanci a zhodnocení dosavadní literatury a stanovení dalšího výzkumného postupu hlavních směrů analýzy dějin českého Slezska po r. 1742. S tím souvisí některé další autorovy práce zaměřené na hodnocení stavu výzkumu uvedené problematiky.

Německá antifacistická emigrace na Frývaldovsku 1933-1938. In: Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis, 3, 1997, s. 177-191.

Studie rozšiřující poznání problematiky, která je významnou položkou české historiografie meziválečného období (viz např. práce B. Černého). Přínosem je zejména poznání systému práce německé politické emigrace v pohraničí vůbec a jednotlivých aktivit, zvláště kolportáže antifacistických tiskovin do Německa ve slezském pohraničí. K tomu autor napsal ještě články, které se týkají severovýchodních Čech a Krnovska.

Opava jako intelektuální a kulturní středisko rakouského Slezska 1742-1847. In: Leopold Jan Szersznik - znany i nieznany. Cieszyn 1998, s. 29-47.

Přehled dějin Opavy v letech 1742-1847 zejména v souvislosti s různými intelektuálními a kulturními aktivitami. Autor publikoval k dějinám tohoto města a blízkého regionu různé další studie týkající se např.: každodennosti, Moravců na Hlučínsku a Hlučínska vůbec, místopisu v uvedeném období, školství, slezských válek, roku 1848, vztahů k Ratibořsku.

Politické a národnostní poměry v Těšínském Slezsku 1918-1938. Český Těšín 1999. 404 s.

První podrobnější syntéza politického a národnostního vývoje Těšínského Slezska. Její přínos (vedle materiálového a konkrétního vylíčení významných dějinných událostí a regionální každodennosti) spočívá v konfrontaci protichůdných názorů české, německé a polské historiografie, ve stanovení metodických zásad výzkumu a pokusu o jejich realizaci. Autor dospívá k závěru, že vývoj v regionu byl odrazem mezinárodního vývoje a zejména dynamiky československo-polských vztahů v meziválečném období, odmítá názory, že by poměry v regionu prioritně ovlivňovaly československo-polské vztahy. V souvislosti s touto monografií vycházející z autorovy habilitační práce, byly napsány o meziválečném Těšínsku další studie většinou dílčího charakteru.

Der Schlesische Landtag. In: Die Habsburgermonarchie 1848-1918. Band VII. Verfassung und Parlamentarismus. Wien 2000, s. 2105-2130.

Práce vycházející z koncepce příslušného svazku prestižní ediční řady, kde je vylíčeno působení různých „zastupitelských orgánů“ v habsburské monarchii, včetně zemských sněmů. První souhrnné pojednání o problematice. Výsledek navazuje na autorovo úsilí zpracovat zásadní problémy novodobých slezských dějin, jak je to vyjádřeno v celkových přehledech a koncepčních úvahách a dílčích studiích v anotacích ještě nezmiňovaných

Polska, czeska i niemiecka historiografia wobec problematyki narodowościowej na Śląsku Austriackim w XIX w. In: XVI Powszechny Zjazd Historyków Polskich, Wrocław 15.-18.9.1999. Pamiętnik, t. 1: Przełomy w historii. Wyd. Polskie Towarzystwo Historyczne, Toruń 2000, s. 271-286.

Referát na sjezdu polských historiků o komplikované problematice národních identit v Rakouském Slezsku. Z tohoto okruhu autor dále v posledních letech publikovaly závažnější studie: **K rozdílným pohledům české, polské a německé historiografie na národnostní vývoj v rakouském Slezsku. In: Evropa mezi Německem a Ruskem. Sborník prací k sedmdesátinám Jaroslava Valenty. Praha 2001, s. 239-254. - Regionale und nationale Identitäten in Österreichisch-Schlesien im langen 19. Jahrhundert. In: Die Grenzen der Nationen. Identitätswandel in Oberschlesien in der Neuzeit. Hrsg. Von Kai Struve und Philipp Ther. Marburg 2002, s. 111-136.**

Opava v letech 1918-1938. Studia Śląskie, t. 60, 2001, s. 137-169.

První souborný článek o vývoji dějin města komplexnějšího charakteru.

Dějiny Českého Slezska 1740-2000. 656 s.

První vědecká syntéza dějin Českého Slezska v uvedeném období. Vedoucí autorského kolektivu, autorský podíl: na str. 7-19, 47-66, 125-153, 167-179, 224-280, 287-293, 529-654.

Přehled zjištěných ohlasů publikací:

zahraniční 80

domácí 300

Ohlasy a citace nejsou systematicky sledovány, úplnější přehled na www stránkách Slezské univerzity.

Konference:

Podrobněji na www stránkách Slezské univerzity.

1999

Śląsk w państwie Habsburgów, Opole 19.-20.3.1999 (PIN IŚ Opole, Österreichisches Ost- und Südosteuropa Institut Wien, ÚHM FPF SU Opava), ref.

Geschichte Oberschlesiens aus Sicht der polnischen, tschechischen und deutschen Historiographie, Gliwice 3.6.1999 (Bundeszentrale für politische Bildung, Bonn, Ost-West-Kolleg, Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej w Gliwicach), ref.

Dějiny Opavy II, Opava 13.9.1999 (ÚHM FPF, Matice Slezská), ref.

IX. všeobecný sjezd polských historiků, Wrocław 15. 9.-20. 9. 1999 (Polská historická společnost), ref.

Návraty do dějin - Rückkehr in die Geschichte. Vzdělávání na Jesenicku dříve a nyní, Lázně Jeseník 25. 10.-28. 10. 1999 (Ackermann-Gemeinde München, Bolzano-Stiftung Praha), ref.

Školství na Frývaldovsku v letech 1848-1918, 11 str. rkp.

Książka-Biblioteka-Szkola w kulturze Śląska Cieszyńskiego. Cieszyn 4.-5.11.1999 (Książnica Cieszyńska, Macierz Ziemi Cieszyńskiej), ref. Německé školství na Těšínsku 1848-1918, 31 str. rkp.

Konference k 80. výročí událostí ve Stonavě. Stonava 8.5.1999 (PZKO, Polski Ośrodek dokumentacyjny Kongresu Polaków w RC, Český svaz bojovníků za svobodu), ref.: Vojenský zásah na Těšínsku v r. 1919, 12 str. rkp.

5 Jahre Bestehens des Deutschen des Deutschen Historischen Instituts in Warschau. Varšava 15.5.1999 (DHI Warschau), referát na zasedání vědecké rady DHI o problémech německo-polsko-české spolupráce při výzkumu dějin Slezska, 7 str. rkp.

Současný stav a perspektivy zkoumání politických stran na našem území. Olomouc 20.-21.10.1999 (Katedra politikologie a evropských studií UP), ref. Polské politické strany v Habsburské monarchii a Československé republice. 12 str. rkp.

2000

Deset let ústavu historie a muzeologie. Opava 11. 10. 2000 (ÚHM FPF SU), ref.

Polacy na Zaolziu. Konferencja naukowa. Český Těšín 13. – 14. 10. 2000 (Ośrodek Dokumentacyjny Kongresu Polaków w Republice Czeskiej i Sekcja Historii Regionu Zarządu Głównego PZKO, Westminster Foundation for Democracy), ref.

Die Nationen und ihre Grenzen: Identitätenwandel in Obeschlesien in der Neuzeit. Marburg 27. - 28. 10. 2000 (Herder-Institut Marburg, Zentrum für Vergleichende Geschichte Europas), ref., účast v diskusi.

Colloquium Opole 2000. (Instytut Śląski Opole, Evangelische Akademie Görlitz), 20.-22. 11. 2000, účast v diskusi, rozhovory pro sdělovací prostředky.

2002

Vývoj církevní správy na Moravě, Mikulov, 8.10.2002-10.10.2002, Moravský zemský archiv v Brně, Státní okresní archiv Břeclav se sídlem v Mikulově, Historický ústav FF MU v Brně, Českomoravská komise pro srovnávací církevní dějiny, Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, ref.

Opavské a Opolské Slezsko ve směru evropských standardů „Regionální problémy transformace a evropské integrace; práce - spolupráce - nezaměstnanost“. Opava 21.- 22. 11. 2002, Ústav společenských věd FPF SU v Opavě, Instytut Nauk Społecznych Uniwersytetu Opolskiego, ref. (s W. Lesiukem).

2003

Opava 4, ÚHM FPF SU - Matice slezská 5. 11. 2003, Opava, ref.: Opava a Vratislav. 8 str. rkp.

Granty ap. projekty

GA ČR, č. 404/98/1406 Dějiny českého Slezska (podíl)

GA ČR, č. 409/99/1375 Dějiny českého Slezska 1740-2000 (řešitel grantu)

GA AV ČR, č. 92610, Národnostní a politické poměry v Těšínském Slezsku 1918-1938 (řešitel grantu)

Grant rakouské vlády, MODERNE, řešitel P. Stachel, Univerzita Graz, podíl)

Mezinárodní projekt Dějiny Horního Slezska - Geschichte Oberschlesiens - Dzieje Górnegó Śląska 1740-1989 (Herder-Institut Marburg, PIN IŚ Opole, ÚHM FPF SU, koordinátor za českou stranu)

GA ČR, č. 409/03/1150 Dějiny českého Slezska 1740-2000 (knižní publikování grantu 409/99/1375)

Doc. PhDr. Marie Gawrecká, CSc., nar. 1954

Rozsah hlavního pracovního poměru: 100%.

Zabezpečuje předměty:

Úvod do studia dějin 2/0

České dějiny novodobé 3/0

Němčina pro historiky 0/2

Výběrový seminář 0/2

Seminář pro bakalářskou práci 0/2

Absolvovaná VŠ:

FF UP Olomouc historie-němčina 1980

PhDr. FF Univerzita Palackého Olomouc 1981

Údaje o praxi od ukončení vysokoškolského studia:

1980-1990, Slezský ústav ČSAV v Opavě, vědecká pracovnice

1990-dosud FPF SU v Opavě, vědecko-pedagogická pracovnice, 1991-1994 proděkanka pro vědu a výzkum

Dosažené vědecké hodnosti:

CSc., 1988, ÚČSSD ČSAV Praha, (historické vědy)

Doc. 2004 habilitační řízení UP Olomouc (historické vědy) – ukončeno 3. 11. 2004

Údaje o působení v zahraničí:

Jsou systematicky uváděny od r. 1998 na www stránkách Slezské univerzity, není zahrnuto několik studijních pobytů, jejichž účel byl zejména heuristický). Nezahrnují se zde ani referáty a diskusní vystoupení na konferencích v zahraničí.

Podrobnější údaje na www stránkách Slezské univerzity.

Jiné přednášky v zahraničí:

Opole, Uniwersytet Śląski, IŚ PIN, leden 1999, 5 dvouhodinových přednášek z národnostní problematiky českých zemí 19. a 20. stol. pro vysokoškolské studenty a vědecké pracovníky.

Banská Bystrica, Univerzita Mateje Bela, květen 2003, 5 dvouhodinových přednášek.

Soupis prací publikovaných od r. 1999:

1999

Schlesien im Reisebericht des mährischen Adeligen Johann Nepomuk Mitrovsky. In: Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis, 1999, s. 37-46.

2001

Politický vývoj na Opavsku v prvních letech po vzniku ČSR. In: Opava. Sborník k dějinám města 2. Opava 2001, s. 85-90.

Schlesien in der Zeit des Zerfalls der Habsburgermonarchie. In: Śląsk za panowania Habsburgów. Opole 2001, s. 147-160.

České školství na Těšínsku 1848-1918. In: Książka-Biblioteka-Szkoła w kulturze Śląska Cieszyńskiego. Cieszyn 2001, s. 252-264.

2002

Rolle der: Dějiny města a soudního okresu Odry. Odry 2002. 590 s. Vlastní podíl: úvod + rejstřík 35 s., odborná revize českého překladu 590 s.

Němci ve Slezsku 1918-1938. Opava 2002, 315 s.

2003

Gawrecki, D. a kol.: Dějiny Českého Slezska 1740-2000. Opava 2003, 363 s. Vlastní podíl: kap.III. České Slezsko mezi světovými válkami s. 295-357.

2004

Československé Slezsko mezi světovými válkami 1918-1938. Opava 2004.

Anotace nejvýznamnějších prací za celou dobu činnosti:

Babincová, M.: Buržoazní strany a politická orientace v průmyslových oblastech českých zemí (1920-1935). Slezský sborník, 82, 1984, s. 186-212.

Rozbor výsledků parlamentních voleb v 1. ČSR z hlediska hospodářských regionů. Vztah sociální struktury, národnostní skladby a volebních výsledků. Byly analyzovány české, německé a polské nesocialistické strany v jednotlivých soudních okresech a obcích s více než 5000 obyvateli.

Babincová, M. - Gawrecki, D.: Politická orientace obyvatelstva v průmyslových oblastech českých zemí 1920-1935. Slezský sborník, 83, 1985, s. 81-138.

Souhrn z dlouhodobého studia vztahů sociálních a národnostních struktur k volebním výsledkům do meziválečného československého parlamentu. Analýza oblastí, soudních okresů a měst s více než 5000 obyvateli. Srovnání výsledků všech stran zahrnutých ve volebních statistikách. Pokus o zhodnocení vývojových tendencí a jejich příčin.

Gawrecká, M. - Gawrecki, D. - Wihoda, M.: Böhmisch Schlesien in der historischen Erforschung. In: Jahrbuch der schlesischen Friedrich-Wilhelm Universität zu Breslau, 33, 1992, s. 201-227.

Zhodnocení dosavadního stavu výzkumu českého Slezska. Naznačení dalších výzkumných možností.

Josef Kozdon und die Schlonzakenbewegung. Jahrbuch der Schlesischen Friedrich-Wilhelms-Universität zu Breslau, 34, 1994, s. 207-222.

Pokus o vylíčení a souhrnné zhodnocení hnutí tzv. šlonzakovců, národně nevyhraněného obyvatelstva na Těšínsku náležejícího v podstatě k polskému etniku, ale antipolsky zaměřeného, usilujícího o politickou spolupráci s Němci. Pojem eigensprachiger Kulturdeutsche, cesta Šlonzáků k Volksliste. Osudy vedoucího představitele hnutí Josefa Koždoně.

Problematyka narodowościowa Śląska Austriackiego w latach 1742-1914. Studia Śląskie, 52, 1994, s. 61-74.

Základní rysy a tendence národnostního vývoje rakouského Slezska od jeho rozdělení do začátku 1. světové války. Problémy národní identity, „opozděnost“ jejího formování u Čechů

a Poláků, tendence populačního vývoje, otázky národnostní politiky a národnostního soupeření. Specifika národnostního vývoje jednotlivých slezských regionů.

Němci ve Slezsku 1848-1938. Stav a úkoly výzkumu. In: Slezsko v dějinách českého státu. Sborník příspěvků z vědecké konference K 50. výročí Slezského ústavu Slezského zemského muzea. Opava 1998, s. 272-282.

Zhodnocení dosavadního stavu výzkumu Němců v tzv. rakouském a československém Slezsku do začátku 2. světové války. Stav výzkumu je krajně neuspokojivý, avšak pro budoucí syntézu nezbytný. Stanovení možných cest výzkumu, který je v mnohých směrech teprve v začátcích.

Hans Kudlich v revoluci 1848-1849. In: Kroměřížský sněm 1848-1849 a tradice parlamentarismu ve střední Evropě. Kroměříž 1998, s. 167-178.

První český pokus o zhodnocení legendárního „osvoboditele sedláků“ v r. 1848 pocházejícího z Úvalna u Krnova. Jeho vztah k sociálním a národnostním problémům v monarchii v souvislosti s jeho zkušenostmi z regionu. Kontakty Kudlichovy se Slezskem po r. 1870, jeho názory na německý a český nacionalismus a na antisemitismus.

Schlesien im Reisebericht des mährischen Adligen Johann Nepomuk Mitrovsky. In: Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis, 1999, s. 37-46.

Komentovaná edice cestovních zápisků z 80. let 18. století jednoho z čelných představitelů moravských svobodných zednářů. Soustřeďuje se zejména na jeho cestu do Krakova, Opavy a dále do Vratislavi. Význam cestopisu pro poznání místních poměrů i názorů moravského osvícence.

Schlesien in der Zeit des Zerfalls der Habsburgermonarchie. In: Śląsk za panowanie Habsburgów. Opole 2001, s. 147-160.

Politické, hospodářské a národnostní otázky rakouského Slezska v poslední fázi I. světové války a v prvních poválečných letech. Dynamika složitých politických a národnostních procesů v tomto regionu, narůstání etnických konfliktů o autonomních a separatistických tendencí (Šlonzáci).

České školství na Těšínsku 1848-1918. In: Książka – Biblioteka-Szkoła w kulturze Śląska Cieszyńskiego. Cieszyn 2001, s. 252-264.

Národnostní aspekty v základním a středním na Těšínsku jako instrument českého národně politického zápasu v druhé pol. 19 stol. České snahy, které se týkaly škol s jiným než českým vyučovacím jazykem, spory o prosazení protigermanizačních opatření, česko-polským střetnutím apod.

Němci ve Slezsku 1918-1938. Opava 2002. 315 s.

První relativně komplexní pohled na problematiku Němců ve Slezsku v meziválečném období a na poznání slezských specifíků. Hlavní pozornost je soustředěna na politický vývoj, který je zkoumán v souvislosti s populačním, hospodářským i kulturním vývojem německého etnika.

Československé Slezsko mezi světovými válkami 1918-1938. Opava 2004. 195 s.

První pokus o syntézu problematiky.

Přehled zjištěných ohlasů publikací:

domácích 30

zahraničních 20

Ohlasy a citace nejsou systematicky sledovány, úplnější přehled na www stránkách Slezské univerzity. Zde jsou uvedeny i konkrétní publikované výsledky.

Konference:

Podrobněji na www stránkách Slezské univerzity.

1999

Książka-Biblioteka-Szkoła w kulturze Śląska Cieszyńskiego (Książnica Cieszyńska, Macierz Ziemi Cieszyńskiej) Cieszyn 4. -5. 11. 1999, ref.

Śląsk w państwie Habsburgów, Opole 19. - 20. 3. 1999 (PIN ÍS Opole, Österreichisches Ost- und Südosteuropa Institut Wien, ÚHM FPF SU Opava) ref.

Dějiny Opavy II, Opava 13. 9. 1999 (ÚHM FPF, Matice Slezská), ref. Politický vývoj Opavy 1919-1925, 15 str. rkp.

Návraty do dějin - Rückkehr in die Geschichte. Vzdělávání na Jesenicku dříve a nyní. 25.10.-28. 10. 1999 Lázně Jeseník (Ackermann-Gemeinde München, Bolzano-Stiftung Praha), ref. Školství na Frývaldovsku v meziválečném období, 9 str. rkp.

2000

Die Nationen und ihre Grenzen: Identitätenwandel in Obeschlesien in der Neuzeit. Marburg 27. - 28. 10. 2000 (Herder-Institut Marburg, Zentrum für Vergleichende Geschichte Europas), moderování 1. dne konference, účast v diskusi.

2003

Dějiny Opavy IV. Opava 5. 11. 2003 (UHM FPF SU, Matice Slezská), ref: Politický a národnostní vývoj v Opavě ve druhé polovině 20. let.

Granty ap. projekty:

GA ČR, č. 404/98/1406 Dějiny českého Slezska (podíl)

GA ČR, č. 409/1375 Dějiny českého Slezska 1740-1989 (podíl)

GA ČR, č. 409/00/0726 Němci ve Slezsku 1918-1938 (řešitelka)

IGS SU, č. 19/2004 Československé Slezsko mezi světovými válkami (řešitelka)

PhDr. Vratislav Janák, CSc., nar. 1951

Rozsah hlavního pracovního poměru: 100%

Zabezpečuje předměty:

Dějiny pravěku 3/0

Seminář pro bakalářskou práci 0/2

Absolvovaná VŠ:

1975 - absolutorium na Filozofické fakultě Univerzity J. E. Purkyně v Brně

1981 - PhDr. UJEP Brno

Údaje o praxi od ukončení VŠ:

1975 – 1982, archeolog Muzea Vyškovska ve Vyškově (1980 - 1982 vedoucí odborného oddělení)

1982 – 1991, pracovník Archeologického ústavu ČSAV Brno, Expozitura Opava

od 1991, pracovník Ústavu historie a muzeologie Slezské univerzity v Opavě (1994 - 1997 vedoucí odd. historie, od 1995 vedoucí Archeologického semináře)

Dosažené vědecké hodnosti:

1990 - CSc. v oboru Archeologie MU Brno

Soupis prací publikovaných od r. 1999:
1999

Úděl generací. AR 51, 1999, 391 – 395.

Předběžné poznámky k neolitu a eneolitu českého Slezska. In: Otázky neolitu a eneolitu našich krajín - 1998 (Kuzma, I. ed.), Nitra 1999, 95 – 109.

Problémy archeologického poznání českého Slezska. In: XI. Śląskie Spotkania Archeologiczne (streszczenia komunikatów i referatów), Karlów 1999, 25 - 28 (s P. Kouřilem)
2000

Archeologie českého Slezska. In: Czlowiek i środowisko w Sudetach. Wrocław 2000, s. 67 – 79.

Prehistorické kamenné artefakty v bruntálském muzeu a počátky osídlení severozápadní části Nížkého Jeseníku, Sborník bruntálského muzea 2000. Bruntál 2000, s. 5-14.

K poválečné spolupráci polských a českých archeologů v Horním Slezsku, Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis 5, 2000, s. 34 – 43 (s D. Abłamowiczem, P. Kouřilem, W. Romińským a E. Tomczakem).

Esej o periodizaci evropských dějin. In memoriam Jan Rulf, Památky archeologické – supplementum, 13, 2000, s. 130 – 135.

Archeologie Pobeskydí (k nové polské práci o Těšínsku), AR 53, 2001, s. 372 – 386 (s P. Kouřilem).

Deset let Ústavu historie a muzeologie (1990 – 2000), Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis, 5, 2000, s. 5 – 28 (s D. Gawreckým a P. Vojtalem).

2001

Hroby hornoslezské lengyelské skupiny z Velkých Hoštic a komplex skupin se smíšenou keramickou náplní (Příspěvek k poznání postlineárního osídlení severní části střední Evropy), Pravěk – suplementum, 8, 2001, s. 325 – 351.

Pravěké osídlení Hlučínska. In : Nejstarší dějiny Hlučínska, Kravaře 2001, nestr. (10 stran).

Le Néolithique et l'Énéolithique de la Silésie tchèque In : Pré – actes/Pre – prints, XIV Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques, 2 – 8 septembre 2001, Liège-Belgique, Liège 2001, s. 228 – 229.

Nahlédnout za prameny, Pravěk NŘ 10/2000, s. 507 – 511.

Jaroslav Böhm a slezská archeologie, AR, 53, 2001, s. 772-779.

2002

Činnost Archeologického semináře Ústavu historie a muzeologie FPF Slezské univerzity v Opavě ve školním roce 2000/2001, AR, 53, 2001, s. 824 - 825

Průzkum Pobeskydí na podzim r. 2001, AR, 54, 2002, s. 753- 754 (s E. Greplem, Z. Břízovou a B. Chorážym).

Zpráva o povrchovém průzkumu české části Pobeskydí, Badania archeologiczne na Górnym Śląsku i ziemiach pogranicznych w 1999 - 2000 roku – Archeologické výzkumy v Horním Slezsku a na jeho pomezí v roce 1999 - 2000, Katowice 2002, s. 483 – 486 (s E. Greplem, Z. Břízovou a B. Chorážym).

Lumír Jisl a organizace archeologické práce ve Slezsku, Pravěk NŘ 11/2001, s. 427 – 431

2003

Horská část Bruntálska v pravěku, XIII. Śląskie spotkania archeologiczne, 22-24 maja 2003 roku, Karlów, Streszczenia komunikatów a referatów, Wrocław 2003, s. 23 – 24.

Činnost Archeologického semináře Ústavu historie a muzeologie FPF Slezské univerzity v Opavě v roce 2001/2002, AR, 55, 2003, s. 183 – 184.

Průzkum Pobeskydí v roce 2002, AR, 55, 2003, s. 407 – 408 (s E. Greplem, Z. Břízovou a B. Chorážym).

Dosavadní výsledky projektu „Průzkum pravěkých výšinných sídlišť v Pobeskydí mezi Bečvou (Česká republika a Białou (Polská republika) - Badania pradziejowych osiedli

wyżynnych na Pobeskidziu między Beczwą (Republika Czeska) a Białą (Rzeczpospolita Polska)“, Práce a studie Muzea Beskyd 12, Frýdek – Místek 2003, s. 97 – 100 (s E. Greplem, Z. Břízovou a B. Chorązym).

2004

Hlavní problémy doby bronzové a halštatské v českém Pobeskydí. In: Epoka brązu i halsztatu w Karpatach Polskich. Krosno 2003, s. 63 – 76.

Hromadný nález eneolitických rohovcových čepelí z Bernartic nad Odrou, okres Nový Jičín. Příspěvek ke komunikační funkci Oderské brány. In: K počtě Vladimíru Podborskému (přátelé a žáci k 70. narozeninám). Brno 2004, s. 167 – 175 (s M. Olivou, A. Přichystalem a E. Greplem).

Sekery ze železné rudy z Oderské brány. In: K počtě Vladimíru Podborskému (přátelé a žáci k 70. narozeninám), Brno 2004, s. 183 – 189 (s A. Přichystalem a E. Greplem).

Ke kontinuitě neolitického obyvatelstva v povodí řeky Opavy. Acta archaeologica Opaviensia, 1, Opava 2004, s. 61 – 74.

Výsledky projektu „Průzkum pravěkých výšinných sídlišť v Pobeskydí mezi Bečvou (Česká republika a Białou (Polská republika) - Badania pradziejowych osiedli wyżynnych na Pobeskidziu między Beczwą (Republika Czeska) a Białą (Rzeczpospolita Polska)“ v letech 2001 - 2002, Badania archeologiczne na Górnym Śląsku i ziemiach pogranicznych w 1999 - 2000 roku – Archeologické výzkumy v Horním Slezsku a na jeho pomezí v roce 1999 - 2000, Katowice 2004, s. 297 - 308 (s E. Greplem, Z. Břízovou a B. Chorązym).

Výstavy:

Na okraji keltského světa, Nový Jičín – Příbor – Bílovec - Vsetín 2000 - 2001 (spolupráce na libretu a scénáři výstavy).

Výzkumné projekty:

Aktuálně: Vědecký garant za českou stranu u projektu: “Průzkum pravěkých výšinných sídlišť v Pobeskydí mezi Bečvou (Česká republika) a Białou (Polská republika)”, realizovaného ve spolupráci Archeologického semináře Ústavu historie a muzeologie Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě, Institutu Archeologii Uniwersytetu Jagiełhońskiego w Krakowě, Muzea Beskyd ve Frýdku-Místku, Okresního vlastivědného muzea v Novém Jičíně a Muzeum Okręgowého v Bielsku-Białé, probíhá v letech 2000 – 2003.

Pořadatelství mezinárodní vědecké konference :

21. pracovní setkání „ Otázky neolitu a eneolitu našich zemí “, Hradec n. Mor., spoluorganizátor Ústav archeologické památkové péče Brno, 17. – 20. 9. 2002.

Studijní a přednáškové pobyty v zahraničí:

Od roku 1998 podrobněji na www stránkách Slezské univerzity

Konference v zahraničí 1999 - 2004:

1999 - XI. Śląskie Spotkania Archeologiczne. Karlów, Polsko

2001 - 14e Congrès International de l'U.I.S.P.P. Liège, Belgique

- „Ślęza – mons nimis excelsus et grandis“. Wrocław, Polsko

- 20. pracovní setkání „K otázkám neolitu a eneolitu našich zemí“. Liptovská Sielnica, Slovensko

- "Doba bronzová a halštatská na severozápadním okraji Karpat“. Bielsko – Biała, Polsko

2002 - „Epoka brązu i halsztatu w Karpatach Polskich“. Krosno, Polsko

- 2002 - 21. pracovní setkání k otázkám neolitu a eneolitu. Hradec nad Moravicí
- 2003 - XIII. Śląskie spotkania archeologiczne. Karłów
 - Przemiany kulturowe u schyłku neolitu i w początkach epoki brązu w Europie Środkowej. Wrocław
- 22. pracovní setkání k otázkám neolitu a eneolitu. Český Brod
- 2004 - Beskydský projekt a průzkum okrajových sídelních území ve střední Evropě. Frýdek-
 - Místek
- 23. pracovní setkání k otázkám neolitu a eneolitu. Skalica

Anotace nejvýznamnějších publikací a dalších vědeckých výsledků:

Expozice :

Pravěk Novojičínska, Nový Jičín 1987 (spolupráce na libretu a scénáři expozice) Expozice se opírala o zdůraznění sídelní specifiky Novojičína jakožto součásti Moravské brány sensu lato (řídké, enklávové, diskontinuitní a principiálně nezemědělské území v souvisle zalesněné oblasti), což dokumentovala místními prameny.

Publikace :

Keramika typu Retz - Křepice - Bajč ve středním Podunají a problémy jejího vzniku, SPFFBU E 20-21, 1974 – 75, s. 25-33.

Postavení keramického typu RKB v rámci staroneolitického horizontu keramiky s brázděným vpichem ve střední Evropě. Lokality v českých zemích, na Slovensku a v Rakousku. Rozdělení ve dvě územní varianty, charakteristika hmotné náplně, geneze, periodizace. Koexistence se soudobým osídlením.

Pozůstatky řemeslné výroby z Radslavic, okr. Vyškov, ČSSR, Archeologia Polski 27, Warszawa 1982. s. 395 – 415.

Rozbor nálezů ze tří pozdněhalštatských jam – doklady slevačství bar. kovů, kovářství železa, kostářství a parohářství, textilnictví. Pozůstatky kovoliteckých dílen, možnost kombinace s ostatními činnostmi zpochybněna chyběním nálezových okolností. Projevy silných jižních vlivů.

Morava na rozhraní starého a středního eneolitu, Autoreferát kandidátské disertační práce, 1989, Brno.

Konstatována dvojí koncepce eneolitu v české archeologii. Podrobně zpracována problematika lengyelské kultury a do literatury zaveden pojem “Hornoslezská lengyelská skupina”(HLS). Obraz Horního Slezska a sv. Moravy od časného do stř. eneolitu, stručný náčrt též pro zbytek Moravy. Konstatována bipartita země a popsán rytmus historického procesu v obou částech i ve Slezsku ve světle archeologických pramenů.

Východoevropské elementy v lengyelské antropomorfní plastice na Moravě a ve Slezsku. In : Pravěké a slovanské osídlení Moravy Brno 1990, s. 26-37.

Elementy k. Cucuteni –Trypil’je na některých nálezech HLS, dále na Moravě, v Malopolsku a v Potisí. Jiné východoevropské prvky v soudobé stř. Evropě. Pravděpodobný směr postupu sev. od Karpat. Synchronizace hist. procesu ve stř. Evropě a ukrajinsko-moldavské oblasti v mlado- a pozdnělengyelském období.

Severovýchodní vlivy v Horním Slezsku v časném a starém eneolitu, Časopis Slezského zemského muzea, 40, 1991, s. 97 – 109.

Doklady kontaktů s Malopolskem (především malopolská kam. surovina a oboustranné elementy na keramice) v HLS a místní facii KNP. Kontakty v jiných směrech. Definice území hornoslezských spraší jako průsečíku různosměrných vlivů, oscilujícím po celý pravěk kulturně mezi sférou středodunajskou a severoevropskou.

Problémy a úkoly archeologie v českém Slezsku a na severovýchodní Moravě, Časopis Slezského zemského muzea, 40, 1991, s. 193-219 (s P. Kouřilem).

Varianty zeměpisného vymezení regionu. Zásadní rozdíl v osidlovacím procesu na hornoslezských spraších a ve zbytku regionu do středověku trvale zalesněném. Suma dosavadního archeologického bádání (všestranně nedostatečného a zaostávajícího). Základní úkoly pro nejbližší desetiletí.

Die Lengyel - Kultur in Oberschlesien. In : Actes du XIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques (J. Pavúk ed.) 2, Bratislava 1993, s. 553-556. Hornoslezská lengyelská skupina a její územní rozšíření, geneze, ekonomická a sociální charakteristika, sídliště, periodizace, synchronizace, pohřební rítus, zánik v souvislosti s nástupem KNP.

Sídliště lidu s moravskou malovanou keramikou ve Vyškově - dědické cihelně a počátky mladšího lengyelského stupně na Moravě a ve Slezsku, Pravěk NŘ 2, 1994, s. 105 - 130.

Analýza pramenné základny v období přechodu mezi starším a mladším lengyelským stupněm na Moravě a v českém Slezsku, charakteristika hmotné kultury tohoto období v diskusi s názory brněnských badatelů, zdrženlivost vůči užívání pojmu " fáze Ic" kultury s MMK.

Sídliště lidu s moravskou malovanou keramikou v Příboře - Hájořě, okr. Nový Jičín a závěr lengyelského vývoje na Moravě, Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis, 1, 1995, s. 5 – 19.

Určení inventáře monokulturní osady jako pozdnělengyelského, s vlivy KNP. Rozbor problematiky tohoto období a jeho reflexe v českém bádání (dvojí koncepce). Charakteristika jako období dezintegrace a regionalizace lengyelské hmotné kultury; zásahy KNP.

Tři poznámky k Platónovým názorům na dějiny. Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis 2, 1995, s. 15 – 23.

Výběřová analýza dosavadní literatury k tematu, rozbor Pl. historických názorů především v dialozích "Zákony", "Timaios" a "Kritias". Historismus Pl. v kontextu své doby nikoli ojedinělý. Pl. jako předchůdce historie "dlouhého trvání" v teorii i praxi.

Kdy "Pravěk Slezska" ? (Ad marginem "Pravěkých dějin Moravy"). Časopis Slezského zemského muzea, 43, 1996, s. 193 – 210.

"Pravěké dějiny Moravy", jejich význam, vztah brněnského centra ke Slezsku. Addenda et corrigenda, pokud jde o silesiaca v monografii. Slezsko třetí základní částí českých zemí, nutnost řešit problémy přímo v regionu, odpovědnost slezských institucí. Nordmähren während der Späthallstattzeit (Bisherige Erkenntnisse). Pravěk NŘ 5, 1996, s. 255 – 270.

Analýza pramenů z několika výšinných sídlišť v okolí Frýdku-Místku. Vždy dva horizonty – pozdněhalštatský a pozdnělaténský (púchovský). Relativní samostatnost tamní sídelní enklávy, krátké trvání a jednorázový (násilný ?) zánik ve starším horizontu. Model osidlovacího procesu v pravěku Moravské brány.

Několik poznámek k regionální archeologické práci, obzvláště ve Slezsku. AR 49, 1997, s. 327 – 332.

Diskuse k pojmům "region", "regionální" etc. v archeologii. Definice českého Slezska jako regionu pro archeologii, specifika tamější regionální práce. Problematika regionální archeologické práce v českých zemích.

Stav výzkumu doby bronzové a halštatské v horním Poodří. In : Rola Odry i Łaby w przemianach kulturovych epoki brązu i epoki żelaza. Wrocław - Gliwice 1997, s. 41 – 49.

Geografické vymezení, obecné rysy stavu výzkumu, specifika výzkumu doby bronzové a halštatské. Přehled dosavadního bádání, základní problémy. Problematika průběhu komunikací v regionu ve zkoumaném období (jen malý význam Odry).

Úděl generací. AR 51, 1999, s. 391 – 395.

Existence tří aktivních generací v archeologické obci České republiky, jejich odlišné postavení a úkoly, nutnost vzájemné spolupráce.

Předběžné poznámky k neolitu a eneolitu českého Slezska. In : Otázky neolitu a eneolitu našich krajín – 1998. Nitra 1999, s. 95 – 109.

Stav dosavadního výzkumu, skladba a charakter nálezového fondu, kulturní systematika, analogie v polském Horním Slezsku, historická a taxonomická specifika, oscilace kulturní orientace.

Esej o periodizaci evropských dějin. In: In memoriam Jan Rulf, Památky archeologické – supplementum, 13, 2000, s. 130 - 135

Jednota antiky, středověku a nové doby jakožto jediné historické epochy. Návrh technologicko – ekonomické periodizace evropských dějin ve čtyři epochy : 1. doba lovu a sběru; 2. doba ručního zemědělství; 3. doba barevných kovů; 4. doba železná; na konci posledního období se nacházíme. Mezi epochami výrazné zlomy, charakterizované 1. celkovým převratem technologie a výroby; 2. celkovou změnou společenského habitu (idejí a institucí); 3. velkými demografickými pohyby. Takovou přechodnou epochou je i evropská moderna.

Hroby hornoslezské lengyelské skupiny z Velkých Hoštic a komplex skupin se smíšenou keramickou náplní (Příspěvek k poznání postlineárního osídlení severní části střední Evropy), Pravěk – supplementum, 8, 2001, s. 325 - 351

Analýza izolované dvojice hrobů na sídlišti nejstarší fáze hornoslezského lengyelu ve Velkých Hošticích. V ritu tradice západní části střední Evropy, soudobé analogie především v Malopolsku. Postlineární vývoj v Poodří a Povislí relativně jednotný a autonomní, jeho nositelé blízké příbuzní lidu kultury s vypíchanou keramikou. Existence komplexu skupin se smíšenou keramickou, jeho počátky na časové úrovni staršího lengyelského stupně a relativně krátké trvání.

Archeologie Pobeskydí (k nové polské práci o Těšínsku), AR 53, 2001, s. 372 – 386 (s P. Kouřilem)

Zhodnocení poslední polské (populární) syntézy období pravěku a raného středověku na území někdejšího Těšínského knížetství z r. 1999, její doplnění o některé údaje z české části Těšínska a o charakteristiku a přehled osídlení z historicky moravské části Pobeskydí. Pro silně zalesněné území celého Pobeskydí konstatováno od neolitu do středověké kolonizace řídké, principiálně nezemědělské osídlení, diskontinuitní v čase i prostoru, související především z dálkovou komunikací a exploatací surovin.

Jaroslav Böhm a slezská archeologie, AR 53, 2001, s. 772-779.

Analýza první české vědecké syntézy pravěku Slezska od J. Böhma z r. 1926 a její komparace s německou studií V. Kargerova z r. 1922, o kterou se heuristicky opírala. Rozdíl obou prací je v koncepci – Kargerovi byly archeologické památky projevem uměleckého řemesla, Böhmovi historickým pramenem.

Přehled zjištěných ohlasů publikací:

zahraniční 25

domácí 85

Ohlasy a citace nejsou systematicky sledovány, úplnější přehled na www stránkách Slezské univerzity.

Granty:

GAČR; 404/01/306; „Neolit a eneolit českého Slezska“; řešitel; 2001 - 2003

FRVŠ; 0731/2001; „Obrazová dokumentace v Archeologickém semináři“; spoluřešitel; 2001

Rozvojový projekt MŠMT 60/2002; „Příprava dvouletého navazujícího magisterského oboru Archeologie“; řešitel; 2002

Grantový systém Moravskoslezského kraje; Ediční projekt „Vydání sborníku „Otázky neolitu a eneolitu našich zemí“, řešitel; 2003

Prof. PhDr. Zdeněk Jirásek, CSc., nar. 1957

Rozsah hlavního pracovního poměru: 100%

Zabezpečuje předměty:

České dějiny nejnovější 3/0

Výběrový seminář 0/2

Seminář pro bakalářskou práci 0/2

Absolvovaná VŠ:

FF UP Olomouc – odborná historie 1981

PhDr FF UP Olomouc 1981

Údaje o praxi od ukončení VŠ:

1981-1992, Slezský ústav ČSAV

1991 – dosud, Filozoficko-přírodovědecká fakulta Slezské univerzity v Opavě

Dosažené vědecké hodnosti:

CSc. - československé dějiny, 1987

Doc.habilitační řízení - české a slovenské dějiny, 1995, FF MU Brno

Prof. jmenovací řízení – historie 1999, UMB Banská Bystrica

Údaje o působení v zahraničí:

Podrobněji na www stránkách Slezské univerzity

1998 - ÖI Wien (Rakousko).

1999 – Technische Universität Berlin (BRD)

2000 – Univerzita Mateja Bela Banská Bystrica (Slovensko)

2001 - Moskva (Ruská federace)

- Vídeň (Rakousko)

- Petrohrad (Ruská federace)

- Mnichov (SRN)

2002 - ASP Poznań (Polsko)

- UMCS Lublin (Polsko)

- Doněcká státní akademie řízení (Ukrajina)

- Canakkale Onsekiz Mart Universitesi (Turecko)

- Vídeň (Rakousko)

2003 - Graz (Rakousko)

Soupis publikovaných prací od r. 1999:

1999

Slavkov. Z historie obce 1224-1999. Slavkov 1999, 61 s.

Československá pouťorová emigrace a počátky exilu. Brno 1999, 88 s.

Opava po roce 1945. In: Acta historica et museologica, 4, 1999, s. 104-112.

Česko-polské sousedství v minulosti, přítomnosti a v budoucnosti, In: Śląsk Opolski i Opawski w kierunku standardów europejskich – Opolské a Opavské Slezsko ve směru evropských standardů. Opava 1999, s. 174-182.

K problematice možností rozvoje československého průmyslu v r. 1948. Ekonomická revue, 2, 1999, roč. 2, č. 2, s. 85-89.

2000

Jirásek, Z. - Mašata, J.: Vrcholné odborové orgány v ČSSR v letech 1972-1982. In: Pohledy, revue pro politiku, ekonomii, sociologii a historii, 2000 (roč. 8), č. 5, s. 19-21.

Opava a Opavané po II. světové válce. In: Opava, sborník k dějinám města, sv. 2. Opava 2000, s. 95-97.

K příchodu sovětských hospodářských poradců do Československa, In: Acta historica et muzeologica Universitatis silesianae Opaviensis, 5, 2000, s. 324-328.

Region jesenicki po roku 1945, Śląsk Opolski, 2000 (roč. 39), č. 2, s. 42-44.

K výročí opavského vysokého školství, Vlastivědné listy 2000 (roč. 26), č. 2, s. 9-10.

Jirásek, Z.- Vojtal, P.- Medková, M.: Kniha o Opavě, Opava 2000, 160 s. (vlastní podíl s. 10-19).

Slezsko v dějinách českého státu a na česko-polském pomezí. Příspěvek k české historické práci o Slezsku po r. 1945. In: VIII. sjezd českých historiků Hradec Králové, 10. - 12. září 1999. Praha 2000, s. 59-63.

Jirásek, Z. - Knapík, J.: Ke zpracování dějin Moravy pro období po r. 1945. In: Dějiny Moravy a Matice moravská. Problémy a perspektivy. Brno 2000, s. 233-250.

2001

O problematice przeprowadzenia reformy pieniężnej na terenie czeskiego Śląska w 1953 r., Śląsk Opolski, 2001 (roč. 44), č. 2, s. 74-78.

Rozpad Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej i dalsza współpraca w Europie Środkowej w warunkach gospodarki rynkowej. In: Colloquium Opole 99, Dziesięć lat po przełomie w Europie - rzeczywiste sąsiedztwo i wspólne wartości. Opole 2001, s. 35-54.

K vývoji průmyslu na Ostravsku v letech 1948-1955 (Z rozvoju przemysłu w rejonie ostrawskim w latach 1948-1955). Studia Śląskie, sv. 60. Opole 2001, s. 313-322.

Kontakty a střety na česko-polském pohraničí. In: Opavské a opolské Slezsko ve směru evropských standardů, překonávání bariér - Śląsk Opawski i Opolski w kierunku standardów europejskich, pokonywanie barier. Opole 2001, s. 99-106.

Jirásek, Z. - Janák, D.: Tschechisch-polnische Wirtschaftsbeziehungen im Grenzgebiet in den Jahren 1945 bis 1989, In: Grenzen im Ostblock und ihre Überwindung. Berlin 2001, s. 185-198.

Současnost a budoucnost Slezské univerzity. In.: Vysoké školství ve Slezsku a na Ostravsku. Opava 2001, s. 48-55.

Problematika vězeňství v materiálech Krajské prokuratury Olomouc 1949-1955. In: Vězeňství ve střední Evropě v letech 1945-1955, příloha časopisu České vězeňství, 2001, č. 3, s. 185-195.

K vývoji Hlučínska po druhé světové válce, 2001.

http://www.miramex.com.pl/sympozja/REF_S13/Jirase13.htm

O problematice przeprowadzenia reformy pieniężnej na terenie czeskiego Śląska w 1953 r. Śląsk Opolski, 2001 (roč. 44), č. 2, s. 74-78.

2002

Historie a současnost podnikání na Opavsku. Žehušice 2002, 287 s. (vlastní podíl Podnikání na Opavsku v industriálním období).

K výzkumu hospodářského vývoje českého Slezska po roce 1945. In: Dissertationes historicae, sv. 7. Hradec Králové 2002, s. 181-185.

K hospodářskému vývoji severovýchodních Čech v letech první pětiletky. In: Náchodsko od minulosti k dnešku, sv. 4. Náchod 2002, s. 105-110.

K problematice vývoje pracovních sil v československém textilním průmyslu 1945 – 1960. In: Pocta Janu Janákovi. Předsedovi Matice moravské, profesoru Masarykovy univerzity věnují k 70. narozeninám jeho přátelé a žáci. Brno 2002, s. 383-390.

Czeska idea Śląska. In: Indeks, Opole 2002, č. 1-2, s. 40-43.

Über die so genannten deutschen Spezialisten in der Tschechoslowakei. In: Halbjahresschrift für südosteuropäische Geschichte, Literatur und Politik, Nr. 1, Dinklage 2002, s. 26-30.

K problematice "neatraktivních oborů" na škole univerzitního typu. In: Konference Becairo 2002. Sborník referátů Praha 14. 11. 2002. Praha 2002, s. 29 - 30.

Jesenicko po r. 1945. In: Slezská vlastivědná sympozia. Opava 2002, s. 7-8.

Církev a stát v Československu po r. 1945. In: Slezská vlastivědná sympozia, Opava 2002, s. 71-72.

2003

Gawrecki D. a kol.: Dějiny českého Slezska 1740-2000, sv. I. a II., Opava 2003, 654 s. (vlastní podíl s. 405-408 – s D. Janákem, 440-470, 507-521).

K problematice vzniku polských spolků na Těšínsku v roce 1947. Slezský sborník, 101, 2003, s. 339-343.

Janák, D.: Průzkum zvláštních fondů ve Státním archivu Ruské federace. In: Mečislav Borák a kol.: Perzekuce občanů z území dnešní České republiky v SSSR. Praha 2003, s. 207-221.

K populačnímu vývoji Jesenicka po roce 1945. Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis, 6, 2003, s. 359-362.

Ke vzniku exilové sociální demokracie po únoru 1948. In: Ad vitam et hororem. Prof. Jaroslavu Mezníkovi přátelé a žáci k 75. narozeninám. Brno 2003, s. 417-422.

Čtyři roviny měnové reformy 1953. In: 1953. Padesát let od měnové reformy. Praha 2003, s. 107 – 110.

Historické kořeny české občanské společnosti v 19. a 20. století. In: Česká občanská společnost a modely demokracie v 21. století. Krnov 2003, s. 102-106.

Europa w światowych procesach kooperacji i konfrontacji. In: Colloquium Opole 2002.

Rola Evropy w światowych procesach kooperacji i konfontacji. Opole 2003, s. 11-28.

Vratislav v českých historických syntézách. In: Wrocław w Chechach Czesi we Wrocławiu. Literatura - język – kultura. Wrocław 2003, s. 200-206.

2004

Regionální dějiny v kontextu dějin národních i obecných (napříkladě historického výzkumu Slezska). In: Regionálne dejiny a dejiny regiónov. Prešov 2004, s. 13 - 17.

Anotace nejvýznamnějších prací za celou dobu činnosti:

Jirásek, Z. - Šůla, J.: Velká peněžní loupež v Československu aneb 50:1. Praha 1992.

V českých podmínkách první historické zmapování provedení a průběhu měnové reformy v r. 1953 z hlediska ekonomického, politického i z hlediska odporu a perzekucí obyvatelstva.

Nechanická aféra 1947. Hradec Králové 1992.

Monografie na jedné aféře roku 1947 dokumentující proces nástupu KSČ k získání absolutní státní moci a zároveň se zabývající problematikou situace příslušníků bývalé agrární strany po r. 1945.

Janák, D. - Jirásek, Z.: Sovětští poradci a ekonomický vývoj v ostravsko-karvinském revíru. Opava 1996. 119 s. (vlastní podíl 50 %).

Monografie analyzuje působení sovětských hospodářských poradců v československém uhelném průmyslu, ale upozorňuje i na jejich působení v československé ekonomice vůbec. V mnoha směrech navazuje na množství studií autora zaměřených k problematice československého historického vývoje po 2. světové válce.

K otázce českých aktivit pro získání Kladska po r. 1945. In: Kladský sborník, sv. 1, Hradec Králové 1996, s. 127-140.

Studie se soustředila na objasnění celostátních i regionálních aktivit směřujících k získání Kladska pro Československo po 2. světové válce. Česko-polských styků v tehdejších následujícím období se dotýká i celá řada studií autora.

Přehled zjištěných ohlasů publikací:

zahraničních 60

domácích 250

Ohlasy a citace nejsou systematicky sledovány, úplnější přehled na www stránkách Slezské univerzity

Granty a podobné projekty:

Zakladatelské období komunistického systému v ČSR a jeho první krize - ved. doc. dr. Karel Kaplan, CSc. (ÚSD ČSAV). (GAČR).

Místní samospráva na Opolském Slezsku a její regionální specifika - ved. prof. dr. Stanisław Malarski (Instytut Ślaski Opole).

Mechanismy mimosoudních perzekucí na Moravě a ve Slezsku po druhé světové válce (1945-1954) - spoluřešitel (GAČR).

České komunity v zahraničí - rezortní grant MZV - ved. prof. dr. Miloš Trapl, CSc.

Česká a slovenská emigrace po únoru 1948 - ved. prof. dr. Miloš Trapl, CSc. (GA ČR).

Slezsko v dějinách českého státu - spoluřešitel (GA ČR).

Dějiny Českého Slezska 1740 - 2000 - ved. doc. dr. Dan Gawrecki, CSc. (GA ČR).

Krize komunistického systému v Československu - ved. PhDr. Jiří Pernes, Ph.D.

2H01G06923 Polska i Czechosłowacja w dobie stalinizmu (1948-1956), Studium porównawcze - ved. Prof. dr hab. Wiesław Lesiuk. Udělil Komitet Badań Naukowych, Warszawa.

PhDr. Jiří Knapík, Ph.D., nar. 1975

Rozsah hlavního pracovního poměru: 100%

Zabezpečuje předměty:

Historický proseminář 0/2

Proseminář pro novodobé dějiny 0/2

Obecné dějiny nejnovější 3/0

Výběrový seminář 0/2

Seminář pro bakalářskou práci 0/2

Absolvovaná VŠ:

Slezská univerzita v Opavě, obor historie s rozšířenou výukou jazyků, 1999

PhDr. Slezská univerzita Opava, 2000

Dosažené vědecké hodnosti:

2003 - Ph.D. - české a československé dějiny, Slezská univerzita Opava

Soupis prací publikovaných od r. 1999

1999

K historii rodu Klauswitzů na Opavsku v 17. století. Vlastivědné listy Slezska a severní Moravy, 25, 1999, č. 1 – 2, s. 21 – 23.

Konce Kritického měsíčníku. Alternativa, 5, 1999, č. 1 – 2, s. 97 – 98.

Daleko od Moskvy (K pozici Arnošta Kolmana v kulturní politice a v aparátu KSČ 1945 – 1948). In: Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis 4, 1999, s. 113 – 126.

2000

Kdo spoutal naši kulturu (Portrét stalinisty Gustava Bareše). Přerov 2000, 205 s.

Filmová aféra L. P. 1949. Iluminace, 12, 2000, č. 4 (40), s. 97 – 120.

K počátkům „tání“ v české kultuře 1951 – 1952. Česká literatura, 48, 2000, č. 2, s. 176 – 191. (Viz též In: „Zlatá šedesátá“ – Česká literatura a společnost v letech tání, klokotání a... zklamání, Praha 2000, s. 42 – 55.)

Problémy tzv. kulturní fronty 1948 – 1952 (Příspěvek ke studiu levicového radikalismu). In: Návraty k velkým (Sborník referátů z literární konference 42. Bezručovy Opavy 14. – 15.9.1999), Praha – Opava 2000, s. 33 – 41.

Jirásek, Z. – Knapík, J.: Ke zpracování dějin Moravy pro období po r. 1945. In: Dějiny Moravy a Matice moravská. Problémy a perspektivy, Brno 2000, s. 233 – 250.

„Musím ustavičně zápasit o vaši důvěru.“ (Dopis E. F. Buriana Gustavu Barešovi z října 1947). Divadelní revue, 11, 2000, č. 1, s. 71 – 74.

Knapík, J. – Šormová, E.: „Tato publikace je jedním slovem škodlivá.“ (Dopis Jaroslava Pokorného předsednictvu Národní ediční rady české a Lektorské radě ÚV KSČ z března 1950). Divadelní revue, 11, 2000, č. 3, s. 88 – 91.

Dělníci proti Dvaasedmdesátce. (Osudy filmového zpracování hry Františka Langera). In: František Langer na prahu nového tisíciletí. Praha 2000, s. 153 – 162.

2002

Kdo byl kdo v naší kulturní politice 1948 – 1953 (Biografický slovník stranických a svazových funkcionářů, státní administrativy, divadelních a filmových pracovníků, redaktorů...). Praha 2002, 278 s.

„Das Publikum muß ausgewechselt werden“. Struktur und Wandel der tschechischen Kulturpolitik 1948 – 1953. Bohemia (Zeitschrift für Geschichte und Kultur der böhmischen Länder), 43, 2002, č. 2, s. 321 – 349.

Dělnický soud nad Františkem Čápem. Iluminace, 14, 2002, č. 3 (47), s. 63 – 81.

Akční výbory a kultura na prahu nové doby. Soudobé dějiny, 9, 2002, č. 3 – 4, s. 455 – 475.

2003

Slezský ústav v Praze a vědecký výzkum Slezska v letech 1945 – 1950. In: Práce z dějin vědy 6 (Semináře a studie Výzkumného centra pro dějiny vědy z let 2002 – 2003), Praha 2003. s. 475 – 550.

Oni a Masaryk (Téma T. G. Masaryka v interpretačních proměnách KSČ 1945 – 1955). In: Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis, 6, Opava 2003, s. 363 – 385.

2004

Únor a kultura (Sovětizace české kultury 1948 – 1950). Praha 2004, 359 s.

Slezský studijní ústav v Opavě 1945 – 1958 (Proměny vědeckého pracoviště v regionu). Rkp., 150 s. (*Vyjde na podzim 2004*)

Arbeiter versus Künstler (Gewerkschaft und neue Elemente in der tschechoslovakischen Kulturpolitik im Jahre 1948). Rkp., 20 s. (*Vyjde na podzim 2004*)

Dvě strany téže mince („Radikálové“ a „umírnění“ v kulturní politice po únoru 1948. In: Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu II. Praha 2004, s. 156 – 171 a 332 – 334.

Knapíková, J. – Knapík, J.: „Splat' me dluh Vincenci Praskovi!“ (Tzv. Praskova akce Slezského studijního ústavu v Opavě 1949 – 1953). Rkp., 30 s. (*Vyjde na podzim 2004*)

Anotace nejvýznamnějších prací za celou dobu činnosti:

Kdo spoutal naši kulturu (Portrét stalinisty Gustava Bareše). Přerov 2000, 205 s.

Práce o životě Gustava Bareše (1910-1979) chce vyplnit mezery v historiografii kulturní politiky ČSR po roce 1945. Život tohoto významného představitele kulturní politiky KSČ v letech 1945-1952 je zasazen do tehdejších kulturně politických i obecně společenských souvislostí.

Daleko od Moskvy (K pozici Arnošta Kolmana v kulturní politice a v aparátu KSČ 1945-1948). In: Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis, 4/1999, s. 113-126.

Studie sleduje dosud opomíjenou postavu kulturní politiky KSČ let 1945-1948, ideologa Arnošta Kolmana. Práce shrnuje dosavadní podstatné poznatky o něm a rozšiřuje je především ve směru Kolmanova působení v kulturní oblasti.

K počátkům „tání“ v české kultuře 1951-1952. Česká literatura, 2000 (roč. 48), č. 2, s. 176-191.

Studie se zaměřuje na několik jevů v kulturní politice na přelomu let 1951-1952 a pokouší se stanovit jejich možný podíl na postupném uvolňování v kultuře po roce 1953. Všímá si především proměn v řízení kultury stranickým aparátem, podlomení jeho mocenské pozice a přenesení hlavní iniciativy na státní instituce. Dále je prostor věnován rozvíjející se kampani proti tzv. slánštině v různých odvětvích umělecké tvorby a také různým impulsům k postupné proměně socialisticko-realistické estetiky. Studie také ukazuje meze této fáze „uvolňování“ kulturní politiky.

Kdo byl kdo v naší kulturní politice 1948–1953 (Biografický slovník stranických a svazových funkcionářů, státní administrativy, divadelních a filmových pracovníků, redaktorů...). Praha Libri 2002, 278 s.

Obsáhlý biografický heslář zahrnující přes 1440 jmen. Eviduje pracovníky, kteří byli v letech 1948–1953 spjati s výkonem kulturní politiky. Jedná se především o pracovníky stranického aparátu a ministerstev informací a školství, dále funkcionáře různých uměleckých svazů, pracovníky masových organizací (odborníky, svaz mládeže), nakladatelské redaktory, pracovníky rozhlasu, filmu, divadelníky apod.

„Das Publikum muß ausgewechselt werden“. Struktur und Wandel der tschechischen Kulturpolitik 1948–1953. Bohemia (Zeitschrift für Geschichte und Kultur der böhmischen Länder), 2002 (roč. 43), č. 2, s. 321–349.

Studie se vůbec poprvé zabývá rozborem a dosavadními výsledky výzkumů problematiky komunistické kulturní politiky v letech 1948–1953, podává přehled badatelského zájmu, naznačuje další možnosti a směry výzkumu, zamýšlí se nad metodologickými otázkami výzkumu a pokouší se načrtnout vnitřní periodizaci prvního období konfrontace kultury s komunistickou totalitou.

Slezský ústav v Praze a vědecký výzkum Slezska v letech 1945 – 1950. In: Práce z dějin vědy 6 (Semináře a studie VCDV z let 2002 – 2003), Praha 2003, s. 475–550.

Obsáhlá studie mapující komplexní výzkum Slezska v přírodovědné i společenskovědní oblasti, který v letech 1947–1950 organizoval za spolupráce univerzity významný pražský spolek – Slezský ústav. Výklad se neomezuje na organizaci a výsledky jednotlivých výzkumných akcí, ale zasazuje je do celkového kontextu badatelského zájmu o české Slezsko v prvním poválečném období.

Únor a kultura (Sovětizace české kultury 1948–1950). Praha 2004, 359 s.

Práce komplexně mapuje první tři roky poúnorové kulturní politiky. Všímá si především budování jejího institucionálního rámce (stranický, státní a odborový aparát, tvůrčí svazy),

role jednotlivých struktur při řízení kulturní politiky, sleduje podrobně postupné zpřísňování ideologických kritérií umělecké tvorby i mocensko ideové soupeření ve vedení kulturní politiky mezi stranickým a státním aparátem. Samostatně zpracovává hlavní vývojové aspekty v řízení literárního, skladatelského a výtvarného života, filmu, divadel, lidové zábavy a kulturně osvětové politiky.

Přehled zjištěných ohlasů publikací:

zahraničních 5

domácích 60

Ohlasy a citace nejsou systematicky sledovány, úplnější přehled na www stránkách Slezské univerzity.

Konference:

Mezinárodní vědecká konference „Zlatá šedesátá“ (Česká literatura, kultura a společnost v letech tání, klokotání a... zklamání). Ústav pro českou literaturu AV ČR, 16. – 18. 6. 1999 v Praze.

Literárněvědná konference Návraty k velkým. 42. Bezručova Opava, 14. – 15. 9. 1999 v Opavě.

Vědecká konference Dějiny Moravy a Matice moravská. Problémy a perspektivy. Pořádala Matice moravská, 24. – 25. 11. 1999 v Brně.

Konference Odbory v české společnosti. Pořádala ČMKOS 26. 4. 2000 v Praze (diskusní příspěvek Projekt: Kultura po r. 1945 a odbory).

Konference František Langer na zlomu století. Nadační fond Františka Langer a Památník národního písemnictví, 12. 5. 2000 v Praze.

Mezinárodní vědecká konference Sozialistische Helden. Eine Kulturgeschichte von Propagandafiguren in Osteuropa und der DDR. „Historisches Institut der Friedrich-Schiller – Universität Jena“ ve spolupráci s „Polnischen Institut Leipzig“ a „Bundeszentrale für politische Bildung Bonn“, 13. – 16. 9. 2001 v Krakově.

Mezinárodní vědecká konference Sozialgeschichtliche Kommunismusforschung. Výroční konference Collegia Carolina, 21. – 24. 11. 2002 v Bad Wiessee. Mezinárodní historická konference „Politické procesy 50. let a Případ Slánský“. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Vězeňská služba ČR, Institut für Zeitgeschichte München – Berlin, Bundeszentrale für politische Bildung Bonn, Columbia univerzity New York a H. Paumgarten, 14. – 16. 4. 2003 v Praze.

Granty:

GA ČR Kulturní politika v českých zemích 1948 – 1956. Grantový projekt GA ČR č. 409/03/1146 (řešitel 2003 – 2005)

Prof. PhDr. Dušan Uhlíř, CSc., nar. 1938

Rozsah hlavního pracovního poměru: 100%

Zabezpečuje předměty:

Obecné dějiny novodobé 3/0

Výběrový seminář 0/2

Seminář pro bakalářskou práci 0/2

Absolvovaná VŠ:

FF UJEP Brno 1961 (obor historie-čeština)

Údaje o praxi od ukončení VŠ:

1963-1972 Historický ústav ČSAV Praha
1973-1978 Krajské kulturní středisko Brno
1978-1979 Městské kulturní středisko S. K. Neumana Brno
1979-1984 Historické muzeum Slavkov u Brna
1984-1993 Muzeum města Brna
1993-dosud Slezská univerzita Opava

Dosažené vědecké hodnosti:

kandidatura CSc. –1968, obecné dějiny
habilitační řízení doc. –1992, Československé dějiny, Masarykova univerzita Brno
jmenovací řízení - prof. - 1998, Československé dějiny, Univerzita Palackého Olomouc

Údaje o působení v zahraničí:

Konference Collegia Carolina o česko - maďarských vztazích), 1999, 2000 (česko - francouzská konference k napoleonskému období a studijní pobyty), 1998 (účast na konferenci o politickém katolicismu a přednáškový cyklus), 2000 Berlin (dvoutýdenní studijní pobyt).

Účast v zahraničních týmech a spolupráce se zahraničními institucemi a organizacemi:

Člen redakční rady a týmu "Aufklärung - Revolution - Vormärz", mezinárodního týmu odborníků pro dějiny osvícenství a revolucí (1750 - 1850) se sídlem při univerzitě v Innsbrucku, vedoucí týmu prof.dr.Helmut Reinalter.

Členství ve vědecké radě francouzských a českých historiků pro studium Francouzské revoluce a Císařství se sídlem v Muzeu francouzské armády, Paříž - Invalidovna.

Členství v International Napoleonic Society (Société International Napoléonienne) se sídlem v Montrealu (Kanada), prezident Ben Weider, CMC, PHD.

Členství v poradním výboru pro česko - italské kulturní styky při velvyslanectví Italské republiky v Praze.

Na Slovensku členem redakční rady časopisu revue Historická Bratislava, člen komisí pro habilitační a profesorská řízení univerzit v Bratislavě a Trnavě.

Banská Bystrica, Štýrský Hradec (2003) – přednáškový cyklus.

Würzburg (2003) – přednáškový cyklus.

Berlin (2004).

Soupis prací publikovaných od r. 1999:**1999**

Kulturführer Waldviertel, Weinviertel, Südmähren. Wien 1996 (2.vydání). Český překlad: Waldviertel, Weinviertel, jižní Morava. Průvodce krajem a jeho kulturou. Břeclav 1999.

Galerie nesmrtelných. Evropané, sv. 2 a sv. 4. Praha 1999, 2000.

Juden in Mähren und das mährische Zentrum des Frankismus im ausgehenden 18. Jahrhundert. In : Auklärung - Revolution – Vormärz. Bd. 16 – 17. Frankfurt/M., Berlin, Bern, New York, Paris, Wien 1999, s . 45 – 54.

Fridrich II. zvaný Veliký. In: Galerie nesmrtelných 2 - Evropané. Praha 1999, s. 47 – 55.

Josef II. In : Galerie nesmrtelných 2 - Evropané. Praha 1999, s. 65 – 74.

Rok 1805 a Střední Evropa (The Year 1805 and Central Europe). In: Sborník přednášek IV. mezinárodního napoleonského kongresu 25. - 27. 5. 1995, Brno Slavkov 1999, s. 7-17.

Moravská epizoda v dějinách italské karbonerie. In: Nový Mars moravicus, Brno 1999, s. 363-375.

Koniec dlhej vojny. Historická revue, 10, č. 4, Bratislava 1999.

2000

Maurícus. Perla Indického oceánu. In: Historická revue, 11, č. 1, Bratislava 2000.

Tragický príbeh Márie Stuartovej. In: Historická revue, 11, č. 3, Bratislava, 2000.

Napoleon Bonaparte. In: Galerie nesmrtných 4. Evropané. Praha 2000, s. 33 – 50.

Slunce nad Slavkovem. Třebíč 2000 (2. doplněné vydání).

Historie lóže Most 1925-1951. In: Most-Brücke-Bridge. Praha 2000, s. 4-12.

Boje o Sokolnice dne 2. prosince 1805. In : Sokolnice a slavkovská bitva. Sokolnice 2000, s. 1-21.

Taženie Napoleona I. do Ruska. In : Historická revue, 11, č. 10 Bratislava 2000, s. 14-15.

2001

Princ Evžen Savojský včera a dnes. Doslov ke knize Karla Richtera. Princ Evžen Savojský – pán bitevních polí. Třebíč 2001, s. 368-373.

Jan III. Sobieski. In: Galerie nesmrtných, sv. 5, Evropané. Praha 2001, s. 30-37.

Napoleonovo tažení roku 1805. In: Napoleonské války a české země. Praha 2001, s. 84-101, 259-261.

Vztahy mezi československými lidovci a agrárníky ve třicátých letech. In: Politický katolicismus v následnických státech Rakousko-Uherské monarchie v letech 1918-1938. Olomouc 2001, s. 235-243.

Jako sa žilo v biedermaieri. Od Rýna po Dunaj. In : Historická revue, 12, č. 2, Bratislava 2001, č. 2, s. 16-17.

Život v osvietenstve. Rozum na piedestali. In : Historická revue, 12, č. 3, Bratislava 2001, s. 14-15.

Jak zemřel Napoleon? In : Historický obzor. Praha 2001, č. 7-8, s. 173-178.

Európsky duch baroka. In : Historická revue, 12, č. 4, Bratislava 2001, s. 16-17.

Morava v třicetileté válce. In : Morava v době renesance a reformace. Moravské zemské muzeum. Brno 2001, s. 68-80.

2002

Ako zomrel Napoleon Bonaparte? Pátrania nadšencov, zdržanlivosť historikov. In : História, 2, č. 2, Bratislava 2002, s. 7-9.

Die Französische Revolution und die Modernisierung in den böhmischen Ländern. In: H. Reinalter a A. Pelinka (eds.), Die Französische Revolution und das Projekt der Moderne. Vergleichende. Gesellschaftsgeschichte und politische Ideengeschichte der Neuzeit. Bd.14. Wien-Innsbruck 2002, s. 67-72.

2003

Joseph Freiherr von Hormayr zu Hortenburg. Politisch-historische Schriften, Briefe und Akten (Edice, spolu s Helmutem Reinalterem). Frankfurt am Main-Berlin-Bern-Bruxelles-New York-Oxford-Wien 2003.

Šašo a husitské sprisahanie v Brne. In : História, 3, č. 2, Bratislava 2003, s. 32-33.

2004

Výjimečný život Napoleona Bonaparte. In: Přísně tajné. Literatura faktu. č.1/2004, s. 34-40.

Die Prager Loge "Brücke - Most" und ihr Weg zur deutsch-tschechischen Annäherung. In: Zeitschrift für Internationale Freimaurer-Forschung, 9. Heft, 5. Jhg, Frankfurt am Main-Berlin-Bern-Bruxelles-New York-Oxford-Wien 2003, s. 57-74.

Císařem Francie. In: Přísně tajné. Literatura faktu. 2004, č. 3, s.19-29.

Moje utrpení v Trasslerově domě v Brně za přítomnosti Francouzů od 15. listopadu 1805 do 10. ledna 1806 (Kajetan Unterweeger), komentovaný překlad z němčiny. In: Třetí koaliční válka 1805, její kořeny, její pozadí. Brno 2004, s. 365 – 384.

Mier zvaný prešpurský. In: História, 4, č. 5-6, Bratislava 2004, s. 12 – 13.

Televizní a filmové scénáře od roku 1999:

J. J. Grázl - loupežník bez hranic (J. G. Grasel - der Räuber ohne Grenzen). ORF Wien / ČT 1999.

Anotace nejvýznamnějších prací za celou dobu činnosti:

Slunce nad Slavkovem, Mladá fronta 1984, 422 s., 2. rozšířené vydání 2000, v roce 1985 vyznamenáno výroční cenou nakladatelství Mladá fronta za původní dílo.

Knih je syntetickou prací, zabývající se válkou 3. protifrancouzské koalice z roku 1805, jejímž vyvrcholením a současně ukončením byla bitva u Slavkova. V této monografii jsou sledovány počátky konfliktu s jejich diplomatickou předehrou, rozebrána válečná politika zúčastněných mocností (Rusko, Rakousko, Francie), organizační struktura jejich armád spolu s taktickými a strategickými principy, jimiž se řídily. Vlastní průběh válečného tažení je sledován až do vlastního rozuzlení na moravské půdě. Stejně jsou rozebírány následky války včetně závěrů mírových jednání v Bratislavě. Monografie je postavena na důkladném studiu dobových pramenů, a to jednak archivních (Vídeň, Praha, Brno), jednak na studiu pramenných edic a nepřeberného množství memoárové literatury k danému tématu. Sledován je také domácí aspekt, tedy ohlasy války a dopad na místní obyvatelstvo, a to především s využitím místních vesnických a farních kronik.

Republikánská strana venkovského a maloroľnického lidu 1918 - 1938. Charakteristika agrárního hnutí v Československu. Praha 1988, 267 s.

Tato monografie je výsledkem studií autora o dějinách agrární strany z šedesátých let. Tehdy vznikla kandidátská disertace o agrární straně ve 20. letech (obhájena roku 1968). Následovalo několik dílčích studií o politice této strany v odborných časopisech (ČsČH, Sborník historický, Dějiny a současnost) z přelomu 60. a 70. let. Uvedená monografie, jež je prací z oblasti tzv. sociologie politických stran (Parteisoziologie), mohla být uveřejněna až koncem osmdesátých let. Podává charakteristiku čs. agrarismu, rozebírá jeho programy a cíle, aby se v hlavní části věnovala rozboru organizační struktury strany a jejích přidružených organizací - politických, hospodářských, finančních, kulturních, stranického tisku. Sledovány jsou aktivity agrární strany na všech úrovních - od místní přes okresní, krajskou (krajské sekretariáty) až po ústřední orgány strany a státní legislativu a exekutivu. Monografie dokládá, jak si strana obratnou politickou agitací i praktickou politikou zaměřenou na podporu zemědělství získávala voliče nejen na venkově, ale i ve městech.

Brno - město a veletrhy, Brno 1998, 145 s. a **Brněnský pitaval**. Brno 1993, 255 s.

Tyto dvě knihy jsou pokusem vyrovnat se s historií rodného města. První, kde jsem autorem hlavní části s názvem " Historie stará tisíc let" (str.9 - 79) je přehlednou historií města od jeho počátků až do osmdesátých let. Zde jsem využil svých dřívějších výzkumů a studií z dějin Brna, publikovaných většinou v regionálních časopisech a sbornících, a zpracoval historii Brna populárním způsobem. Obdobným způsobem je zpracována druhá kniha, která se přes svůj populární charakter opírá rovněž o rozsáhlé studium archivních fondů a starší odborné literatury.

Bitva tří císařů. Slavkov - Austerlitz 1805. Brno 1995, 136 s., v roce 1996 vyznamenáno cenou E. E. Kische.

Kniha je zkrácenou populární verzí předchozí knihy "Slunce nad Slavkovem" a je vybavena bohatým obrazovým materiálem, jakož i plánky a schémata, jež mají plasticky přiblížit válečné tažení roku 1805 i bitvu u Slavkova.

Černý den na Bílé hoře. 8. listopad 1620. Brno 1998, 171 s., v roce 1999 vyznamenáno hlavní cenou E. E. Kische.

Monografie se zabývá politickými a vojenskými aspekty českého stavovského povstání 1618 - 1620 s jeho vyvrcholením v bitvě na Bílé hoře. Kniha, založená na dlouhodobém archivním výzkumu a studiu odborné literatury, se snaží analyzovat příčiny bělohorské katastrofy. Její příčiny hledá jak v politické rovině české stavovské společnosti, tak v otázkách soudobého vojenství. Přibližuje tehdejší názory na strategii a taktiku, sleduje organizační principy a praktiky císařské i stavovské armády, vojenský život se všemi jeho zvyklostmi, výzbroj a výstroj tehdejších vojsk a neopouští stranou ani otázky jejich financování. Ústřední částí monografie je pak vyličení samotné bitvy, a to i s ohledem na často šířené polopravdy a legendy kolem Bílé hory. Závěr monografie je věnován ohlasům a tradici bělohorské porážky v českých národních dějinách a jejich střízlivému hodnocení. Kniha je vybavena bohatou obrazovou dokumentací, charakteristikami protagonistů, plánky a mapami.

Přehled zjištěných ohlasů publikací :

zahraniční 30

domácí 150

Ohlasy a citace nejsou systematicky sledovány, úplnější přehled na www stránkách Slezské univerzity.

Konference:

Innsbruck (1999), Paříž (1999, 2000, 2001, 2002), Berlín (2000, 2001, 2002), Slavkov u Brna (2003)

Granty:

GA ČR č. 409/00/0510 – Metternichova politika a české země (České národní obrození v kontextu rakouského ústavu).

GA ČR č. 409/04/0541 - František I. (II.) - Konzervativní monarcha v měnícím se světě

PhDr. Karla Vymětalová, nar. 1957

Rozsah hlavního pracovního poměru: 100%

Zabezpečuje předměty:

Základy latinské gramatiky 0/2

Dějiny starověku 2/1

Seminář pro bakalářskou práci 0/2

Absolvovaná VŠ:

1981 – Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, obor dějepis - němčina

1993 – Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, obor latina

Údaje o praxi od ukončení VŠ:

1981 – 1982 středoškolská učitelka na gymnáziu v Jeseníku

1982 – 1993 Krajské vlastivědné muzeum v Olomouci

1993 – 2002 středoškolská učitelka na gymnáziu ve Šternberku
2002 - Filozoficko-přírodovědecká fakulta Slezské univerzity v Opavě

Soupis prací publikovaných od roku 1999:

2002

Vymětalová, K. - Kovářová, S.: Paměti obce Lužice. Olomouc 2002. 73 s.

Doc. PhDr. Rudolf Žáček, Dr., nar. 1948.

Rozsah hlavního pracovního poměru: 100%

Zabezpečuje předměty:

České dějiny raného novověku 3/0

Seminář pro bakalářskou práci 0/2

Absolvovaná VŠ:

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, dějepis-ruština, 1971

Údaje o praxi od ukončení vysokoškolského studia:

1971-1989 Okresní vlastivědné muzeum Frýdek-Místek (odborný pracovník)

1989-1992 Slezský ústav ČSAV (AV ČR) (1989-1991 vědecký pracovník, 1991-1992 ředitel ústavu)

1993- Slezský ústav Slezského zemského muzea (ředitel ústavu, statutární zástupce ředitele muzea)

1991- pedagogická činnost externě na FFUP v Olomouci, FF Ostravské univerzity v Ostravě, Slezská univerzita v Opavě

Dosažené vědecké hodnosti:

1991 – Dr. – obor československé dějiny

1999 - docent - obor české dějiny, FF UP Olomouc

Údaje o působení v zahraničí:

1998 - IŚ Opole, Uniwersytet Wrocław (Polsko), Haus Hof und Staatsarchiv Wien (Rakousko)

1999 - IŚ Opole, Uniwersytet Wrocław (Polsko)

2000 - IŚ Opole, Uniwersytet Wrocław (Polsko), ONB Wien (Rakousko)

2001 - IŚ Opole, Uniwersytet Wrocław (Polsko)

2002 - IŚ Opole, Uniwersytet Wrocław (Polsko)

2003 - CBSiB, UW, Wrocław, Polsko

2004 - ÖNB, ÖStA, Vídeň, Rakousko

- CBSiB, UW, Wrocław, Polsko

Soupis prací publikovaných od roku 1999:

1999

K postoji českého a polského domácího odboje k projektu československo-polské konfederace v období 2. světové války. ČSZM-B, 48., 1997 (vyšlo 1999), s. 249-271.

Žáček, R. – Borák, M.: Role Slezska v zahraničních vztazích ČSR vůči Německu a Polsku v letech 1918-1938. In: Československo 1918-1938. Osudy demokracie ve střední Evropě. Praha 1999, s. 566-570.

K počátkům jednání o československo-polskou konfederaci. ČSZM, 47, 1998 (vyšlo 1999), s. 243- 266.

Národnostní menšiny v životě českého státu. In: Národnostní menšiny a jejich sociální pozice ve střední Evropě. Opava-Praha 1999, s. 12-15.

Československo – polské vztahy a smlouva se Sovětským svazem v roce 1943. ČSM-B, 48, 1999, s. 43-68.

2000

Projekt československo-polské konfederace za druhé světové války (záměry a možnosti. Acta historica et museologica Universitatis Opaviensis, 4, 1999, s.93-103.

Korbelářová, I. – Wawreczka, H. – Wludyka, Z. – Žáček, R. Ostrava 1880-1939. Třinec 2000, 180 s.

Těšínsko v československo-polských vztazích v letech 1939-1945. Studie o Těšínku 16. Český Těšín 2000, 120 s.

K postoji českého domácího odboje k Polsku a polského k Československu za 2. světové války. In: Sborník k 70. narozeninám prof. J. Valenty. Praha 2000 s. 441-453.

2001

Postoj českého domácího odboje k Polsku v roce 1944. In: Válečný rok 1944. Příspěvky účastníků mezinárodní konference konané ve dnech 19.-20. října 1999 v Praze. Praha 2001, s. 165-172.

Rola katowickiego radia w czechoslowacko-polskim sporze o ziemie kłodzką, głubczycką i raciborską w 1945 r. Śląsk Opolski , 2001, nr. 2 (44), s. 68-73.

Těšínské Slezsko v československo-polských vztazích na přelomu let 1944-1945 ve světle československých diplomatických dokumentů. Studia śląskie, 60, 2001, s. 225-239.

Žáček, R.- Korbelářová, I.: Několik poznámek ke studiu sociální struktury společnosti na Těšínku v 18. století. In: Studie k sociálním dějinám 6. Kutná Hora – Praha – Opava 2001, s. 81-92.

Korbelářová, I. – Wawreczka, H. – Žáček, R.: Beskydy a Pobeskydí 1895-1939. Třinec 2001, 182. s.

Projekt československo-polské konfederace v letech 1939-1943. Opava 2001, 248 s.

2002

Poláci v České republice v historické retrospektivě. In: Polacy na Zaolziu 1920-2000 Poláci na Těšínku. Sborník příspěvků z vědecké konference konané ve dnech 13.-14. 10. 2000 v Českém Těšíně. Český Těšín 2002, s. 9-20.

Otázky národní identity v historickém kontextu. In: Otázky národní identity – determinanty a subjektivní vnímání v podmínkách současné multietnické společnosti. Sborník z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 6. a 7. listopadu 2001 ve Slezském ústavu Slezského zemského muzea v Opavě. Opava 2001, s. 5.

K vývoji živočišné výroby v Rakouském Slezsku v letech 1742-1847. In: Dissertationes historicae, 7, 2002, s. 407-417.

Žáček, R. – Korbelářová I. – Kocierzová, L. – Wawreczka H.: Vítkovice. Třinec 2002, 93 s.

Žáček, R. – Korbelařová, I.: Statisticko-topografický popis Těšínského kraje ze 40. let 19. století. Zvl. Otisk Časopisu Slezského zemského muzea v Opavě, série B, ročník 48-49, 1999-2000. Opava 2002, 173 s.

Žáček, R. – Sokolová, G.: Zur Frage der interethnischen Beziehungen im tschechischen Schlesien. In: Die Grenzen der Nationen. Identitätswandel in Oberschlesien in der Neuzeit. Tagungen zur Ostmitteleuropa-Forschung 15. Marburg 2002, s. 247-274.

Pomocné technické prapory na Ostravsku. In: Internačné formy politickej perzekúcie II. Zborník referátov a utajovaných dokumentov. Košice 2002, s. 146-151.

2003

Žáček, R. – Kalus, J.: Twierdze i zespoły fortyfikacji na terenie Śląska czeskiego. In: Zabytki architektury obronnej. Katowice 2003, s. 61-69.

Žáček, R. – Korbelařová, I.: Přínos statistických pramenů olomoucké diecéze z předjosefinského období pro historiografii Slezska. In: XXVII. Mikulovské sympozium 2002, Brno 2003, s. 341-345.

K životnímu jubileu vedoucího Ústavu historie a muzeologie FPF SU v Opavě doc. PhDr. Dana Gawreckého, CSc. In: Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis, 6, 2003, s. 5-14.

Žáček, R. – Korbelařová, I.: Euroregiony na česko-polském pomezí a perspektivy jejich rozvoje po vstupu do EU. (pro sborník z Glucholaz)

2004

Dějiny Slezska v datech. Praha 2004, 546 s.

Žáček, R. – Korbelařová, I.: Poláci v soudních záznamech Opavy ze 2. poloviny 17. století. In: Polacy w Czechach, Czesi w Polsce. Lublin 2004, s. 209-216.

Anotace nejvýznamnějších prací za celou dobu činnosti:

Žáček, R. – Kalus, J.: Okres Frýdek-Místek v letech 1945-1975. Frýdek-Místek 1976, 159 s.

Práce obsahuje přehled hospodářského vývoje okresu v období po druhé světové válce s přednostním zaměřením na rozvoj výstavby nových hospodářských a sídlištních jednotek a objektů občanské vybavenosti. Její nedílnou součástí je místopisný přehled obsahující základní údaje o výstavbě v jednotlivých obcích okresu. Práce je určena především k využití ve výuce nejnovějších dějin na základních a středních školách okresu Frýdek-Místek.

Přehled dějin protifeudálního odboje na Frýdecko-Místecku. Frýdek-Místek 1980. 132 s. Přehledná studie historie protifeudálního odboje v regionu Moravskoslezských Beskyd a Podbeskydské pahorkatiny, zabývá se jednotlivými formami odboje (povstání poddaných, robotní renitence, zbíhání z gruntů, zbojnictví etc.), srovnává situaci v moravské a slezské části regionu a je určena především k využití ve středoškolské výuce regionálních dějin. Je doplněna edicí základních pramenů.

Žáček, R. – Kouřil, P.: Drobná středověká opevnění v Pobeskydí a otázka jejich klasifikace. Časopis Slezského muzea, B, 35, 1986, s. 97-138.

Studie shrnuje výsledky několikaletého komparativního historického a archeologického výzkumu oblasti podél moravskoslezské hranice, zaměřeného na tzv. drobná středověká opevnění. Přináší jejich klasifikaci, na základě zjištěných skutečností objasňuje jejich význam, a to jak v rámci zajištění hranice dvou historických zemí, Moravy a Slezska, tak i z hlediska rozvoje osídlení pohraničního území v období 13. – 15. století..

Pobeskydí od husitství do Bílé hory. Frýdek-Místek 1986, 124 s.

Práce představuje souhrnné zpracování historie regionu na pomezí Moravy a Slezska v období od počátku 15. století do třicetileté války, a to se zvláštním ohledem na oblast hospodářského a sociálního vývoje. Úvodní studie je doplněna místopisným přehledem obsahujícím v rámci

možnosti srovnatelné údaje k historickému vývoji jednotlivých obcí. Práce je určena především k využití ve středoškolské výuce regionálních dějin.

Pobeskydí v letech 1618-1848. Frýdek-Místek 1992, 155 s.

Práce představuje souhrnné zpracování historie regionu na pomezí Moravy a Slezska v období od počátku třicetileté války do konce tzv. „jara národů“, a to se zvláštním ohledem na oblast hospodářského a sociálního vývoje. Úvodní studie je doplněna místopisným přehledem obsahujícím v rámci možnosti srovnatelné údaje k historickému vývoji jednotlivých obcí. Práce je určena především k využití ve středoškolské výuce regionálních dějin.

Žáček, R. – Korbelařová, I.: Slezsko v církevních statistikách olomoucké diecéze (arcidiecéze) z 2. pol. 18. - 1. pol. 19. stol. Zvl. otisk Časopisu Slezského zemského muzea, r. 44-45, 1995-1996, Opava 1998.

Edice předkládá srovnatelné údaje pro obce, farnosti a děkanáty slezské části olomoucké diecéze (včetně pruského dílu) obsažené ve statistických pramenech z pol. 50. let 18. století a z let 1771, 1789, 1801 a 1847. Obsahuje údaje o církevní organizaci, sakrálních objektech a jejich finančním zabezpečení a obyvatelstvu (mj. zvláště cenné údaje o jazyku, počtu věřících a jejich konfesi)

Těšínsko v československo-polských vztazích v letech 1939-1945. Studie o Těšínsku 16. Český Těšín 2000, 120 s.

Studie řeší problematiku spojenou s vlivem tzv. „těšínské otázky“ v československo-polských vztazích v širokých souvislostech diplomatických jednání v období druhé světové války, a to jak vztahů československé a polské exilové vlády v Londýně, tak i účelové využívání sporu o Těšínsko sovětskou diplomacií k prosazování zájmů Sovětského svazu v záležitostech příprav poválečného uspořádání v oblasti sovětské vlivové sféry ve střední Evropě.

Projekt československo-polské konfederace v letech 1939-1943. Opava 2001, 248 s.

Práce představuje v české historiografii první souhrnné zpracování dané problematiky na základě využití nově zpřístupněných pramenů české i polské provenience vřazené do širokého okruhu souvislostí diplomatických jednání v prostředí exilových vlád v období druhé světové války, včetně vlivu jednotlivých velmocí na vývoj dané otázky. Současně se zabývá i postojem českého a polského domácího odboje k nastolovaným projektům federalizačního uspořádání poválečné Evropy.

Žáček, R. – Korbelařová, I.: Statisticko-topografický popis Těšínského kraje ze 40. let 19. století. Zvl. Otisk Časopisu Slezského zemského muzea r. 48-49, 1999-2000, Opava 2002.

Edice zpřístupňuje srovnatelné údaje pro 282 obce těšínského kraje vztahující se k politické správě, školství, obyvatelstvu a jeho zaměstnání, stavu zemědělské výroby a počátků rozvíjejícího se průmyslu v Těšínském kraji, zpracované na základě tzv. vceňovacích operátů pořizovaných v rámci činnosti tzv. distriktních vceňovacích komisí stabilního katastru pro každou katastrální obec.

Dějiny Slezska v datech. Praha 2004, 546 s.

Práce věnovaná dějinám Slezska se snaží formou datové příručky zaplnit mezeru v české historiografii, opomíjející dějiny této jedné z českých korunních zemí. Je rozdělena chronologicky do 20 kapitol, každá obsahuje stručný přehled dějin daného období a výběr významných událostí k jednotlivým datům. Vzhledem k absenci dostupné literatury o slezských dějinách je u jednotlivých dat zvolen zpravidla obsírnější výklad vřazující událost do širšího kontextu dějin Slezska se zvláštním zřetelem na vztah k českým zemím. Publikace postihuje celé Slezsko v jeho historických hranicích, a to i po jeho rozdělení v roce 1742, přirozeně s prioritou vazeb česko - slezských a po roce 1742 s prioritou událostí odehrávajících se v bývalém Rakouském resp. později Českém Slezsku.

Přehled zjištěných ohlasů publikací:

zahraniční cca 75

domácí 220

Ohlasy a citace nejsou systematicky sledovány, úplnější přehled na www stránkách Slezské univerzity.

Účast na grantech:

GA ČR 404/00/1016 - Slezská společnost v období pozdního baroka a nástupu osvícenství (spolupracovník řešitele)

GA ČR 409/99/1375 – Dějiny českého Slezska 1740-2000 (člen zpracovatelského kolektivu)

GA ČR 404/04/0540 – Prameny hromadné povahy z protostatistického období k dějinám Slezska (řešitel)